

मन्थली नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

मन्थली, रामेछाप

बागमती प्रदेश, नेपाल

dGyrLgu/kflnsfsfj

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

२०८१-०८२

मन्थली नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

मन्थली, रामेछाप

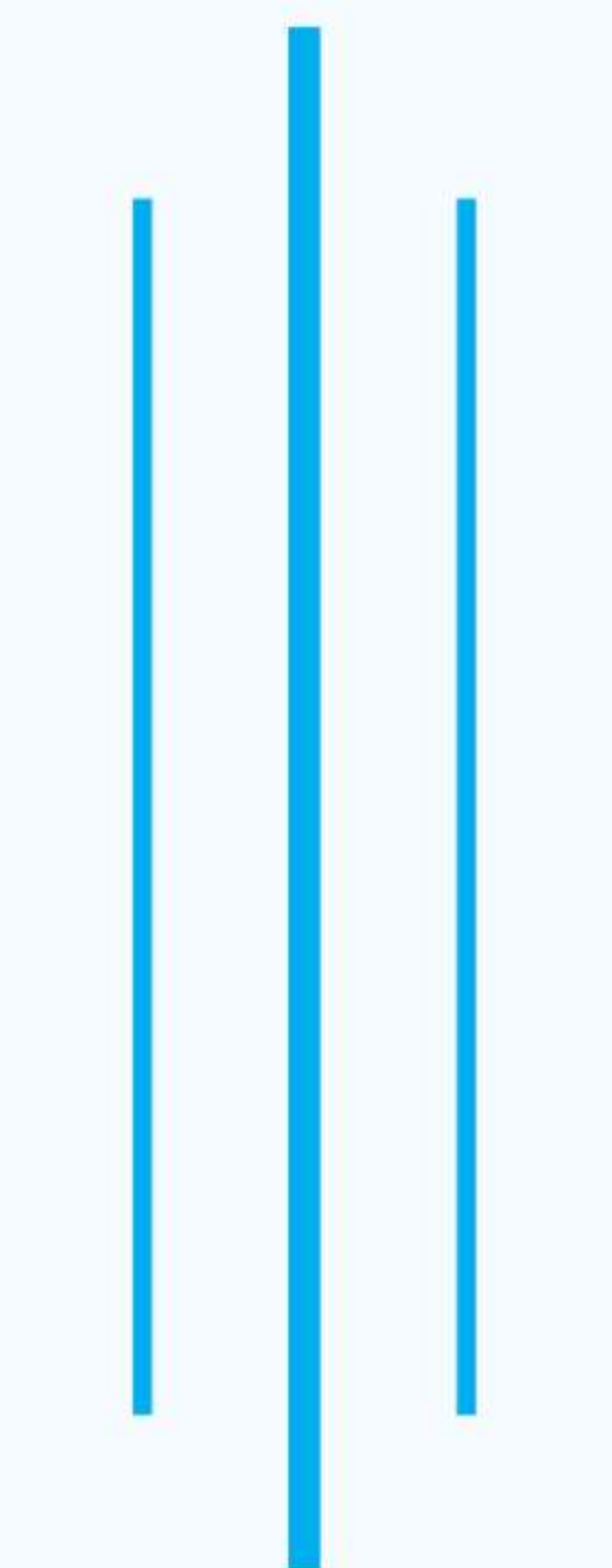
बागमती प्रदेश, नेपाल

“शिक्षित, स्वस्थ, व्यावसायिक शहर : उत्थानशील र समृद्ध मन्थली नगर”

“शिक्षित, स्वस्थ, व्यावसायिक शहर : उत्थानशील र समृद्ध मन्थली नगर ।”

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष २०८०/०८१

मन्थली नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मन्थली, रामेछाप
बागमती प्रदेश, नेपाल

संरक्षक

लब श्रेष्ठ

नगरप्रमुख

सल्लाहकार

ईश्वरी बस्नेत

नगर उप-प्रमुख

सम्पादन

श्री देवर्षि सापकोटा- प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

हेमन्तकुमार बुढाथोकी- उपसचिव (प्रा.)

विजय लुइटेल- लेखा अधिकृत (सातौं)

अर्पण श्रेष्ठ : सूचना प्रविधि अधिकृत (छैटौं)

भाषा सम्पादन

माधव सयपत्री/प्रकाश परिष्कार

प्रकाशक

मन्थली नगरपालिका

प्रकाशन प्रति

१००० थान

प्रकाशन मिति

कार्तिक

सर्वाधिकार : मन्थली नगरपालिकामा सुरक्षित

सम्पर्क नं. : ०४८-५४०११२, ५४०५३२

फ्याक्स नं. : ९७७-४५-५४०११२

वेबसाइट : www.manthalimun.gov.np

मुद्रण

इन्द्रेणी प्रिन्टिङ एण्ड सप्लायर्स

मन्थली १, रामेछाप

फोन : ०४८-५४०३४५, ९८४१०३६०१५

इमेल : malashree2072@gmail.com

मन्थली नगर कार्यपालिका सदस्यहरूको विवरण

श्री लक्ष श्रेष्ठ
नगर प्रमुख

श्री ईश्वरी बस्नेत
उप-प्रमुख

श्री हेम प्रसाद बौडेल
बडा अध्यक्ष-१

श्री सुरेन्द्र बहादुर कार्की
बडा अध्यक्ष-२

श्री कर्ण गोपाल शर्मा
बडा अध्यक्ष-३

श्री राजन खिमिरे
बडा अध्यक्ष-४

श्री रवि कार्की
बडा अध्यक्ष-५

श्री अशोक तामाङ
बडा अध्यक्ष-६

श्री भुवनेश्वरी प्रसाद
बडा अध्यक्ष-७

श्री नोपाल श्रेष्ठ
बडा अध्यक्ष-८

श्री गोकर्णराज शर्मा
बडा अध्यक्ष-९

श्री गोपीलाल तामाङ
बडा अध्यक्ष-१०

श्री भीमबहादुर शर्मा मगर
बडा अध्यक्ष-११

श्री शिखेन्द्र थापा
बडा अध्यक्ष-१२

श्री नवराम शर्मा मगर
बडा अध्यक्ष-१३

श्री मोतीलाल तामाङ
बडा अध्यक्ष-१४

श्री सुना कार्की
कार्यपालिका सदस्य

श्री उर्मिला बहादुरी
कार्यपालिका सदस्य

श्री राजा कार्की
कार्यपालिका सदस्य

श्री मनुका कार्की
कार्यपालिका सदस्य

श्री कुमारी कार्की
कार्यपालिका सदस्य

श्री मान बहादुर चि.रु.
कार्यपालिका सदस्य

श्री उदय रमेल
कार्यपालिका सदस्य

श्री गणेश माझी
कार्यपालिका सदस्य

मन्थली नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मन्थली, रामेछाप
बागमती प्रदेश, नेपाल

फोन नं. : ०४८-५४०११२
०४८-५४०५९८

नगर प्रमुखको शुभकामना

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे अनुरूप गठित स्थानीय तहको दोस्रो कार्यकालको लागि जन प्रतिनिधिको रूपमा निर्वाचित भए पश्चात आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लागि पहिलो नीति, योजना तथा कार्यक्रम र बजेट पारित गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएका क्रियाकलापहरूको अवस्था एवं सम्पादन गरिएका कार्य र मुख्य उपलब्धिहरूलाई समेटेर यो प्रगति प्रतिवेदन पुस्तकको रूपमा प्रकाशन गरिएको छ ।

स्थानीय तह सञ्चालन प्रणालीलाई पारदर्शी, जवाफदेही बनाउन, सुशासन कायम गर्न र आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी छु भन्ने अनूभूतिको महशुस हुने गरी कार्य सम्पादन हुनु अपरिहार्य रहेको छ । योजनाहरूको छनौट एवं निर्माणको चरणदेखि कार्यान्वयन र प्रतिफलको उपभोगमा समेत नागरिकहरूको सहभागिताको प्रत्याभूति हुने गरी क्रियाकलापहरू सञ्चालन हुनु पर्दछ । यसको पृष्ठभूमिलाई ध्यानमा राखेर नगरपालिकाले आ.व. २०८१/०८२ को लागि निर्धारित समयमा नीति, योजना तथा कार्यक्रम र बजेट स्वीकृत गरी कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरेको थियो । संघ र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त कार्यक्रमहरू पनि तोकिएको विधि प्रक्रियाबाट समय मै सम्पन्न गरिएको छ ।

जनताको दुःखमा साथ दिने नजिकको सरकारको रूपमा रहेको स्थानीय तहका हरेक गतिविधिहरू आम नागरिक प्रति उत्तरदायी एवं जवाफदेही हुन आफूबाट सम्पादन भएका कार्यक्रम र सो को प्रगति प्रतिवेदन नियमित सार्वजनिकीकरण गर्नु पर्ने दायित्वको रूपमा रहेको छ । मुलतः सार्वजनिक निकायले सञ्चालन तथा सम्पादन गरेका कामको वार्षिक प्रगति समीक्षा गरी अभिलेख प्रकाशित गर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ । यसैको पृष्ठभूमिमा मन्थली नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन भएका कार्यक्रमहरूको वृहत प्रगति समीक्षा २०८१ श्रावण २२ र २३ गते सम्पन्न गरी प्राप्त पृष्ठपोषणहरूको आधारमा यो प्रगति प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यस प्रतिवेदनको माध्यमबाट नगरपालिकाबाट आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा भएका कार्य सम्पादन र गतिविधिहरू आम नागरिक समक्ष पुर्‍याउन सहज हुने अपेक्षा गरेको छु ।

अन्त्यमा यस वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन आ.व. २०८१/०८२ प्रकाशनमा संलग्न हुनु हुने सम्पादक मण्डल, सवै कर्मचारीहरू र सम्बद्ध सवैमा आभार प्रकट गर्दछु । साथै नगरवासी लगायत सरोकारवालाहरू सवैको महत्वपूर्ण रचनात्मक सूझावहरूको अपेक्षा गर्दछु ।

लव श्रेष्ठ
नगर प्रमुख

मन्थली नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मन्थली, रामेछाप
बागमती प्रदेश, नेपाल

फोन नं. : ०४८-५४०११२
०४८-५४०५९८

नगर उप- प्रमुखको शुभकामना

यस मन्थली नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लागि पारित नीति, योजना तथा कार्यक्रम र बजेट अनुरूप सम्पादन गरिएका क्रियाकलाप र मुख्य उपलब्धिहरूलाई समेटेर यो प्रगति प्रतिवेदन पुस्तकको रूपमा प्रकाशन गर्न लागेकोमा खुसी व्यक्त गर्दछु।

सार्वजनिक निकायले सञ्चालन गरेका क्रियाकलापहरू पारदर्शी, जवाफदेही, सुशासन युक्त हुनु अपरिहार्य हुन्छ। आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी हुने र मेरो पनि सहभागिता छ भन्ने अनुभूति हुने वातावरण सार्वजनिक निकायले निर्माण गर्नु पर्छ। यसका लागि योजनाहरूको छनौट एवं निर्माणको चरणदेखि कार्यान्वयन र प्रतिफलको उपभोगमा समेत नागरिकहरूको सहभागिताको प्रत्याभूति हुने वातावरण निर्माण गर्नु पर्छ। यसै सन्दर्भमा मन्थली नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन भएका क्रियाकलापहरूको वृहत प्रगति समीक्षा २०८१ श्रावण २२ र २३ गते सम्पन्न गरी प्राप्त पृष्ठपोषणहरूको आधारमा यो प्रगति प्रतिवेदन तयार भएको छ।

अन्त्यमा यस प्रतिवेदनबाट नगरपालिकाबाट आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ भएका कार्य सम्पादन र गतिविधिहरू आम नागरिक समक्ष पुर्याउन सहज हुने अपेक्षा गरेको छु। यस वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन आ.व. २०८१/०८२ प्रकाशनमा संलग्न हुनु हुने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सम्पादक मण्डल सवै कर्मचारीहरू र सम्बद्ध सवैमा आभार प्रकट गर्दछु।

ईश्वरी बस्नेत
उप प्रमुख

मन्थली नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मन्थली, रामेछाप
बागमती प्रदेश, नेपाल

फोन नं. : ०४८-५४०११२
०४८-५४०५९८

प्राक्कथन

मन्थली नगरपालिकाबाट आ.व. २०८१/०८२ मा पारित निती, कार्यक्रम र बजेटबाट सम्पादित कार्यको उपलब्धि र चुनौतीलाई समेटेर वार्षिक प्रगति पुस्तक प्रकाशनमा ल्याईएको छ ।

प्रचलित कानून प्रदत्त जनताको मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीति आदिको कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीयतह अन्तर्गत सञ्चालन गरिएका कार्यक्रमहरूको उद्देश्यहरू, कार्यक्षेत्र, कार्य सम्पादन लगायतका विषयमा जानकारी प्रदान गर्नु स्थानीय सरकारको दायित्व हो । यस नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको अवस्थाको बारेमा नगरवासी एवं सरोकारवालाहरूलाई सुसूचित गराउन यो प्रगति प्रतिवेदन पुस्तकको रूपमा तयार पारी सार्वजनिक गरिएको छ ।

यस प्रगति प्रतिवेदनमा नगरपालिकाबाट आ.व. २०८१/०८२ मा सञ्चालित योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, नगरको चिनारी, मुख्य उपलब्धि र प्राप्त तथ्याङ्कलाई समेत समेट्ने प्रयास गरिएको छ। यसबाट नगर कार्यपालिका, वडा कार्यालय र नगरकार्यपालिका अन्तर्गतका निकायहरूको कार्यहरू व्यवस्थित, क्रमवद्ध, मितव्ययी, दक्ष एवं प्रभावकारी रूपमा संचालन गरी वित्तीय पारदर्शिता, सुशासन र जवाफदेहिताको स्तर बढाउँदै लैजान सहयोग पुग्ने नै छ । यस प्रकाशनले कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न समेत सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छु ।

प्रकाशित प्रगति प्रतिवेदनमा थप समावेश गर्नुपर्ने सुझावहरू भएमा आगामी प्रकाशनमा समावेश गरी परिष्कृत र परिमार्जित रूपमा प्रकाशन गर्दै लैजाने छौं ।

अन्त्यमा प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा मार्गदर्शन प्रदान गर्नुहुने नगर प्रमुखज्यू र उप प्रमुखज्यू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै प्रकाशनको कार्यमा विशेष योगदान पुऱ्याउनु हुने सम्पादक मण्डल लगायत अन्य सम्बद्ध महाशाखा, शाखा प्रमुख र अन्य कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

देवर्षि सापकोटा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

खण्ड - १

पृष्ठभूमि

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान वमोजिम सघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था सञ्चालनमा रहेको छ । सो अनुरूप राज्यको शासन व्यवस्थाको संस्थागत विकास हुदै आएको छ । नेपालको संविधानमा राज्यको मुल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने र राज्य शक्तिको प्रयोग संघ प्रदेश र स्थानीय तहले संविधान र कानून वमोजिम गर्ने गरी उल्लेख गरिएको छ । संविधानको अनुसूची ४ मा उल्लेख भए अनुरूप ७ प्रदेशको व्यवस्था रहेको छ साथै अनुसूची ८ मा व्यवस्था भए वमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सूची अनुरूप हाल कार्य सम्पादन भईरहेको छ । संविधान वमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित शासन व्यवस्था सञ्चालनका लागि आम निर्वाचन सम्पन्न भई संविधानको मुल भावना मुताविक कार्यहरु अगाडि बढिरहेको छ । आम नागरिकले प्रत्यक्ष रूपमा जनताको सरकारको अनुभूति गरिरहेको अवस्था छ ।

विगत लामो समयदेखि सञ्चालित केन्द्रीय एकात्मक राज्य व्यवस्थालाई २०७२ सालमा जारी नेपालको संविधान वमोजिम राज्यको पुन संरचना हुँदा २०७३ साल फाल्गुण २७ गते स्थानीय तहको रूपमा घोषणा भएको हो । स्थानीय तहमा संविधान प्रदत्त अधिकारहरु कार्यान्वयनका लागि २०७४ सालमा आम निर्वाचन भई निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुमार्फत शासन प्रणाली कार्यान्वयनमा आइरहेको छ । शासन प्रणालीलाई पारदर्शी, जवाफदेही बनाउन, सुशासन कायम गर्न र आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी छु भन्ने अनूभूतिको महशुस भएको छ । सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन २०६४ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली २०६५ को भावना अनुरूप सार्वजनिक निकायले आफूवाट सम्पादन भएका कार्यक्रम र सो को प्रगति प्रतिवेदन नियमित सार्वजनिकीकरण गर्नु पर्ने दायित्वको रूपमा लिएको छ । त्यस्तै सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ र नियमालवी २०६५ मा सार्वजनिक निकायले सञ्चालन तथा सम्पादन गरेका कामको वार्षिक प्रगति समीक्षा गरी अभिलेख प्रकाशित गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसैको पृष्ठभूमिमा मन्थली नगरपालिकाले पनि सुशासन ऐन, २०७६ र सो सँग सम्बन्धित कार्यविधि जारी गरेको छ । उक्त ऐन र कार्यविधिमा भएको व्यवस्था वमोजिम सार्वजनिक प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी र जनसहभागितामूलक बनाई प्रभावकारी ढङ्गले सार्वजनिक सेवा प्रवाह गरी सुशासनको प्रत्याभूति दिने सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्दै आएको छ ।

नागरिकलाई नगरबाट सञ्चालित हरेक कार्यक्रमको बारेमा जानकारी होस भनेर नगरपालिकाका गतिविधिहरू सार्वजनिक गर्न स्थानीय रेडियोहरू मार्फत साप्ताहिक रूपमा “हाम्रो मन्थली” कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु, सम्पूर्ण सूचना तथा जानकारी यस नगरपालिकाको **web site- www.manthalimun.gov.np** मा राख्नु, फेसबुक पेज “हाम्रो मन्थली नगरपालिका” र “मन्थली नगरपालिका” मार्फत सार्वजनिक गर्नु, कार्यालयमा नागरिक वडापत्रको व्यवस्था गर्नु, गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गर्नु, गुनासो सुन्ने र सूचना अधिकारीको व्यवस्था गर्नु चौमासिक एवं वार्षिकरूपमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु र स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट प्रकाशन गर्नुले नागरिकको सूचनाको हकको प्रत्याभूति गर्न सक्ने अवस्था सृजना भएको छ । यसै सन्दर्भमा यस मन्थली नगरपालिकाबाट आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन भएका कार्यक्रमहरूको वृहत प्रगति समीक्षा २०८२ श्रावण २२ र २३ गते सम्पन्न गरी प्राप्त पृष्ठपोषणहरूको आधारमा यो प्रगति प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.१ परिचय:

नेपाल सरकारद्वारा रामेछाप जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित मन्थली नगरपालिका तत्कालिन ७ वटा गाउँ विकास समितिहरू (मन्थली, कठजोर, सालु, सुनारपानी, भलुवाजोर, भटौली र चिसापानी) लाई समायोजन गरेर १६ वटा वडा रहने गरी २०७१ मंसिर १६ गते घोषणा गरियो । नेपालको संविधान बमोजिम राज्यको पुनः संरचना हुने क्रममा नेपाल सरकारले २०७३ साल फाल्गुण २७ गतेबाट लागु हुने गरी तत्कालिन नगरपालिकाका वडा सहित क्रमशः पुरानागाँउ, चनखु, गेलु र फुलासी गाँउ विकास समितिलाई समेत समावेश गरी १४ वटा वडा भएको नगरपालिकाको रूपमा स्थापित भएको छ ।

यो नगरपालिका वागमती प्रदेश अन्तर्गत रहेको ११९ वटा स्थानीय तह मध्येको एक हो । यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल २११.७७ वर्ग किलोमिटर अर्थात (२११७७ हेक्टर)मा फैलिएको छ । जसमध्ये कृषि भू-उपयोगका दृष्टिले ७३३६ हेक्टर जमिन रहेको छ जसमा सिञ्चित जमिन १३५६ हेक्टर र असिञ्चित जमिन ४५१३ हेक्टर रहेको छ । यस नगरपालिकाको सिमाना पूर्वमा रामेछाप नगरपालिका, पश्चिममा खाँडादेवी र दोरम्वा गाँउपालिका, उत्तरमा लिखु तामाकोशी गाँउपालिका र दोलखा जिल्लाको मेलुङ्ग गाँउपालिका र दक्षिणमा सिन्धुली जिल्लाको गोलोन्जोर गाँउपालिका पर्दछन् । २०६८ सालको जनगणना अनुसार ४५,४१६ जनसंख्या (२४,६६६ महिला र २०,७५० पुरुष) र जनघनत्व २१८.९७ रहेको छ । २०७८ सालको जनगणना अनुसार ३९,६९५ जनसंख्या (२१,२१५ महिला र १८,४८० पुरुष) र जनघनत्व १८७.४४ रहेको छ ।

मन्थलीको नामाकरणको सन्दर्भमा स्थानीय माभी जातिसँग जोडिएको कथा गाँसिएको छ । विशेषगरी आदिम काल देखि मन्थलीको आसपास रहेका चिसापानी, मन्थली, भटौली, भलुवाजोर, पकरवास जस्ता गाउँ विकास समितिका भू-भागहरूमा माभी जातिहरूको वसोवास रहेको पाइन्छ । सो जातिको छुट्टै राजा हुने चलन अनुसार एक जना मन नामक राजा रहेको र राजा वस्ने थलोलाई मनथलो भनिएको, पछि सो शब्द अपभ्रंश भई मन्थली भएको मान्यता छ ।

त्यसैगरी प्राचिन किम्वदन्ती अनुसार विद्धत वर्गमा अर्को प्रसंग पनि पाइन्छ । आदिकालदेखि नै यस स्थानमा माभी जातिको वस्ती रहँदै आएको, जाडै उनीहरूको मुख्य पेय भएको र माभी भाषामा मुन भनेको जाडै र थलो भनेको खान वस्ने ठाउँ भन्ने बुझाउने भएकाले यसलाई जाडै

खाने र बस्ने स्थानको रूपमा पनि मन्थली भन्न थालिएको र यसै शब्दको अपभ्रंशबाट मन्थली हुन गएको हो । मन्थली भन्ने स्थान खासगरी गाउँलाई जनाउने भएतापनि समयक्रममा त्यसभन्दा तल रहेको बेसी पनि मन्थली बेसी भनेर चिनिन थालियो ।

१.१.१ राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

रामेछाप जिल्लाको ८ वटा स्थानीय तह मध्ये मन्थली नगरपालिका जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित छ । रामेछाप जिल्लाबाट प्रदेश सभामा प्रतिनिधित्व गराउन प्रदेश ‘क’ र ‘ख’ दुवै प्रदेश सभा सदस्य छनौट गर्न यस नगरपालिकाका मतदाताहरूको सहभागिता रहन्छ । जसमा प्रदेश सभा सदस्य ‘क’ का लागि वडा नं. ३, ४ र ५ का मतदाताहरू र प्रदेश सभा सदस्य ‘ख’ का लागि वडा नं. १, २, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३ र १४ सहभागी हुने व्यवस्था छ । यस नगरपालिका १४ वटा वडाहरूमा विभाजित छन् ।

नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरे बमोजिम व्यवस्थापिकाको रूपमा यस नगरपालिकाको ७५ सदस्यीय नगर सभा रहेको छ । जसमा नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुख, वडाध्यक्ष र प्रत्येक वडाबाट निर्वाचित ४ जना सदस्य, दलित वा अल्पसंख्यक समुदायबाट निर्वाचित नगर कार्यपालिकाका ३ जना सदस्य रहेको नगर सभा गठन भएको छ । त्यसै गरी कार्यपालिकाको रूपमा नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुख, प्रत्येक वडाका वडाध्यक्षहरू, नगर सभाका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट निर्वाचित गरेका ५ जना महिला सदस्य र दलित वा अल्पसंख्यक समुदायबाट नगर सभाले निर्वाचित गरेका ३ जना सदस्य सहित २४ सदस्यीय कार्यपालिका गठन भएको छ । त्यस्तै न्याय निरूपणका लागि उपप्रमुखको संयोजकत्वमा नगर सभाबाट आफूमध्येबाट निर्वाचित गरेका २ जना सदस्य रहेको न्यायिक समिति गठन भएको छ ।

नगर सभाले आफ्नो कार्यप्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न नियमावली बनाई कुनै सदस्यको संयोजकत्वमा लेखा समिति, विधायन समिति र सुशासन समितिका साथै नगर कार्यपालिकाबाट सम्पादन हुने कार्य व्यवस्थित र प्रभावकारीरूपमा सञ्चालन गर्ने प्रयोजनार्थ कार्यपालिकाले कार्यपालिका सदस्यहरूको संयोजकत्वमा सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास समिति, आर्थिक विकास समिति, सामाजिक विकास समिति, पूर्वाधार विकास समिति, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति र विधेयक समिति गठन भएको छ ।

यस नगरपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	साविकका नं. पा/ गा वि स हरू		क्षेत्रफल	वडा कार्यालय रहेको स्थान	विशेष संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्र	कैफियत
	साविकका नं. पा र गाविस	वडा नं.				
१	मन्थली न. पा.	१,२	१०.९४	मन्थली बजार	माझी संरक्षित क्षेत्र	
२	मन्थली न. पा.	३,४	१२.१५	टेकनपुर, थापागाँउ		
३	मन्थली न. पा.	५,६	१४.४८	कठजोर, ठाँटी		
४	मन्थली न. पा.	७,८	१९.८६	सालु बजार		
५	मन्थली न. पा.	९,१०	१२.९४	सुनारपानी		
६	मन्थली न. पा.	११,१२	३१.५९	कुनाउरी	माझी संरक्षित क्षेत्र	
७	मन्थली न. पा.	१३,१४	२५.४८	भटौली	माझी र वादी संरक्षित क्षेत्र	
८	मन्थली न. पा.	१५,१६	१०.०२	चिसापानी सानाचौर		
९	पुरानागाउँ गा. वि. स.	१-९	११.७२	सिम्ले		
१०	चनखु गा. वि. स.	१-९	१३.१६	चनखु पाखे सिम्ले		

वडा नं.	साविकका न पा/ गा वि स हरू		क्षेत्रफल	वडा कार्यालय रहेको स्थान	विशेष संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्र	कैफियत
	साविकका नपा र गाविस	वडा नं.				
११	गेलु गा वि स	५-९	१८.३३	बुडाबुडी दुङ्गा नाटिला		
१२	गेलु गा वि स	१-४	७.८५	सिक्राल		
१३	फुलासी गा वि स	१-५	११.७३	चिण्डे		
१४	फुलासी गा वि स	६-९	११.५२	कर्जाङ्ग		
	जम्मा		२११.७७			

१.१.२ नगर कार्यपालिकाको संगठन संरचना र जनशक्ति व्यवस्था:

नेपालको संविधान २०७२ वमोजिम प्रदेश र स्थानीय तहहरू निर्माण भए पछि उक्त निकायहरूबाट सेवा प्रवाह जनस्तरसम्म चुस्त, सहजता र प्रभावकारीरूपमा पुर्याउन जनशक्ति व्यवस्थापनका लागि कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७४ वमोजिम राज्यबाट जारी विभिन्न ऐन कानूनको परिधि भित्र रही स्थायी रूपमा सेवा प्रवेश गरेका निजामती सेवा र स्थानीय सेवाका कर्मचारीहरूलाई समायोजन गर्ने प्रयोजनार्थ संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट प्राप्त संगठन संरचनाका आधारमा समायोजन भएका कर्मचारीहरू र विभिन्न सेवाहरू सञ्चालनार्थ नगरपालिका आफैले करार सेवामा व्यवस्थापन गरेका कर्मचारीहरू यस नगरपालिकाको जनशक्तिको रूपमा रहेका छन् ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ११ दफा ८३ मा कर्मचारीहरू समायोजन पश्चात स्थानीय तहहरूले आफ्नो कार्य बोझ, राजश्व क्षमता, खर्चको आकार, स्थानीय आवश्यकता र विशिष्टता समेतलाई ध्यानमा राखी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा विषयगत शाखा वा महाशाखा रहेको संगठन संरचना कायम गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको र सो को आधारमा दफा ८३ को ३ वमोजिम तयार भएको संगठन संरचना मिति २०७६ पौष २६ गतेको छैटौ नगर सभाबाट स्वीकृत भई कार्यान्वयन हुदै आएको थियो । यसैको आधारमा पुन विज्ञ समूहबाट संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गराई दशौ नगर सभाबाट (२०७८ पौष २८ गते) स्वीकृत भएको छ । मन्त्रालयबाट प्राप्त संगठन संरचना र दशौ नगर सभाबाट स्वीकृत संगठन संरचना अनुरूप जनशक्तिको तुलनात्मक अवस्था निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्वीकृत संगठन संरचना बमोजिम जनशक्ति व्यवस्था

क. स्वीकृत संगठन संरचना बमोजिम दरबन्दि र जनशक्तिको तुलनात्मक अवस्था

क्र स	सेवा	मन्त्रालयबाट स्वीकृत समायोजन						मन्त्रालयकोस्वीकृत अनुसारको पदपुर्तिको अवस्था						दशौनगर सभा ०७८ बाट स्वीकृत					
		अधिकृत			सहायक			ज	अधिकृत			सहायक			श्रेणी	विहि	न	जम्मा	
		१/१० औ	७/८ औ	६ औ	५ औ	४ औ	३ औ		१० औ	९ औ	८ औ	७ औ	६ औ	५ औ	४ औ				
१	प्रशासन	१	१	२	११	१०	२५	२५	१	०	१	२	४	९	०	२	१७	३४	
२	शिक्षा प्रशासन	१	१	०	१	०	३	३	१	०	०	१	१	०	०	०	२	५	
३	इन्जिनियरिङ्ग	१	१	०	८	८	१८	१८	०	०	०	१	०	४	७	०	१३	१९	
४	आर्थिक	०	१		१	१	३	३	०	०	१	०	०	१	०	०	३	३	
५	सर्भे						१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	
६	खानेपानी/सरस						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	
७	स्वास्थ्य सेवा		१	२			३	३	०	०	०	०	३	०	०	०	३	४	
८	कृषि सेवा		१	०	२	१	४	४	०	०	०	०	१	०	१	०	२	१०	
९	भेटेरिनरी		१	०	३	४	८	८	०	०	०	०	२	१	४	०	७	१०	
१०	कानून						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	
११	आ. ले. प.				१		१	१	०	०	०	०	०	१	०	०	२	२	
१२	विविध				१	१	२	२	०	०	०	०	०	०	०	०	३	३	
१३	वातावरण						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	
१४	सूचना प्रविधि				१		१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	२	२	
१५	वारुण यन्त्र						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४	४	
१६	कार्यालय						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२०	२०	
१७	पाले						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	२	
१८	सवारी चालक						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७	७	
१९	नगर प्रहरी						०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	६	६	
२०	सरसफाई						०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	
	जम्मा	३	७	४	२९	२६	६९	६९	२	०	२	४	१२	१६	१२	२	४८	१३९	

नोट: मन्त्रालयको दरबन्दिमा कार्यालय सहयोगि स्तर र सवारी चालक, नगर प्रहरी र स्थानीय सरकारले अनिवार्य गर्नुपर्ने प्रकृतिका कार्यक्रमहरूको दरबन्दिबारे उल्लेख नभएको।

स्थानीय तहको प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रहने, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको नियुक्ति कानूनले तोके वमोजिम हुने र कानूनले नियुक्ति नभए सम्मका लागि नेपाल सरकारले निजामती सेवाको कुनै अधिकृत कर्मचारीलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको रूपमा काम गर्न खटाउने व्यवस्था स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ८४ मा व्यवस्था गरिएको छ । यसको अतिरिक्त अन्य कर्मचारीहरू तहगत प्रणालीमा रहने व्यवस्था गरिएको छ ।

सशर्त कार्यक्रम र अन्य विशेष कार्यक्रममा कार्यरत करार सेवाको अवस्था:

विवरण	सामी	पञ्जिकरण	प्रम रोजगार	गरीबसँग विश्वेश्वर	उद्यम	कृषि/ पशु	आइटी	स्वास्थ्य	जम्मा
अधिकृतस्तर (६)	१	-	१	-	-	२	१	१	६
सहायकस्तर पाँचौ	४	१	-	-	१	-	-	-	६
सहायकस्तर चौथो	-	१	-	१	१	-	-	-	३
सशर्त तर्फ जम्मा	५	२	१	१	२	२	१	१	१५

नगरपालिकाले अन्य विशेष परियोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सेवा करारमा लिएका कर्मचारीहरू:

संघीय र प्रदेश सरकारको सहयोग र समन्वयमा नगरपालिकाबाट सञ्चालित परियोजनाहरू सुरक्षित आप्रवासन तथा रोजगार कार्यक्रम (सामी), रोजगार सेवा केन्द्र, सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता सुदृढीकरण आयोजना र गरीबसँग विश्वेश्वर कार्यक्रम, आपतकालित सेवा केन्द्र र खेलकुद विकास समितिमा कर्मचारी भर्ना गरी पदस्थापन गरिएको छ । विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विवरण	कृषि	पशुसे.	कानुन	प्रशासन	शिक्षा/ खेल	सिभिल	सर्वे	सेफ हाउस	कम्प्युटर अपरेटर	जम्मा
अधिकृतस्तर (६)	-	-	१	-	-	-	-	-	०	१
सहायकस्तर पाँचौ	-	-	१	४	-	३	-	-	१	९
सहायकस्तर चौथो	५	२	-	२	१	१	१	१	०	१३
स्वयंसेवक	-	-	-	-	१	-	-	-	०	१
स.कम्प्युटर अपरेटर	-	-	-	-	-	-	-	-	१३	१३
नपाबाट करार जम्मा	५	२	२	६	२	४	१	१	१४	४७

१.१.३ शैक्षिक संघ सस्थाहरू र जनशक्तिको व्यवस्था:

नेपालको संविधानको भाग ३ धारा ३१ मा भएको शिक्षा सम्बन्धी हक पुरा गर्ने गराउने प्रयोजनका लागि स्थानीय तहको एकल अधिकारको रूपमा रहेको अनुसूची ८ मा भएको आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्थापनगर्नका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ (२) ज मा उल्लेखित २३ वटाकाम, कर्तव्य र अधिकार वमोजिम यस नगरपालिका भित्र शैक्षिक सेवाहरू गुणस्तरीय र प्रभावकारी रूपमा प्रवाह गर्न शैक्षिक सस्थाहरू र जनशक्तिको विद्यामान अवस्थालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शैक्षिक संस्थाहरू

हाल मन्थली नगरपालिका भित्र देहाय बमोजिमको विद्यालयको संख्या रहेको छ ।

क्र.सं.	प्रकार	१-३	१-५	१-८	१-१०	१-१२	जम्मा
१	सामुदायिक	१३	२२	१३	१०	७	६५
२	संस्थागत	१	२	-	३	-	६
	जम्मा	१४	२४	१३	१३	७	७१

अन्य शैक्षिक सस्थाहरू :

वाल विकास केन्द्र ८०, सामुदायिक सिकाई केन्द्र ९, प्राविधिक शिक्षालय १, सामुदायिक क्याम्पस १, विशेष शिक्षा स्रोत कक्षा १ माफत शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेका छन् ।

जनशक्तिको व्यवस्था

क्र.सं.	तह	दरबन्दी		राहत अनुदान		संघ र प्रदेशको अनुदान		नगरपालिका		जम्मा		महिला सहभागिता प्रतिशतमा
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	
१	प्राथमिक तह	९४	११५	४२	१७					१३६	१३२	५०.७५
२	निम्न माध्यमिक तह	७	२५	८	३७		५	१	४	१८	६३	२८.५७
३	माध्यमिक तह	५	२२	१	१९	२	१२	२	८	६	६७	८.९६
४	उच्चमा मावि तह		४	२	१२					२	१६	११.११
	जम्मा	१०६	१६६	५३	८५	२	१७	३	१२	१६२	२७८	३६.८२

१.१.४ स्वास्थ्य संघ संस्थाहरू र जनशक्ति व्यवस्था:

नेपालको संविधानको भाग ३ धारा ३५ मा भएको स्वास्थ्य सम्बन्धी हक पुरा गर्ने गराउने प्रयोजनका लागि स्थानीय तहको एकल अधिकारको रूपमा रहेको अनुसूची ८ मा भएको आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई व्यवस्थापन गर्नका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ (२) भू मा उल्लेखित १२ वटा काम, कर्तव्य र अधिकार वमोजिम यस नगरपालिका भित्र स्वास्थ्य सेवाहरू गुणस्तरीय र प्रभावकारी रूपमा प्रवाह गर्न स्वास्थ्य संस्थाहरू र जनशक्तिको व्यवस्थालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्वास्थ्य संस्थाहरू

स्वास्थ्य संस्थाहरूको दरबन्दी र कार्यरत जनशक्ति (कर्मचारी अभिलेखका लागि मात्र)

सि.नं	संस्थाको प्रकार	संख्या	दरबन्दी	कूल स्थायी दरबन्दी	पदपूर्ति स्थायी	पदपूर्ति करार	जम्मा	कै.
१.	अस्पताल	१	३०	३०	१९	४४	६३	
२.	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१	१२	१२	३	४	७	
३.	स्वास्थ्य चौकी	९	६	५४	२६	१८	४४	
४.	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	३	६	१८	१	८	९	
५	चिसापानी आयुर्वेद औषधालय	१	४	४	३	१	४	
६.	जम्मा	१४	०	११८	५२	७५	१२७	
७.	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	९	३	२७ अस्थायी	३	१५	१८	
	कूल जम्मा	२४	०	१४५	५५	९०	१४२	
८.	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका		१६५					
९.	विद्यालय नर्स	७	७	७	०	६	६	
	कुल जम्मा संख्या		१६५	१५२	५५	९६	१५१	

स्रोत- नेपाल सरकार मा. मन्त्रीस्तरीय मिति २०७९/०३/२१ र २०७९/०६/०४ को निर्णय अनुसार ।

नोट: मन्थली अस्पतालमा थप सेवा विस्तार भएकाले दरबन्दी भन्दा बढी जनशक्ति कार्यरत रहेको ।

जनशक्तिको व्यवस्था (पद अनुसार)

क्र.सं.	पद	दरबन्दीमा स्थायी		दरबन्दीमा करार		नगरपालिकाको स्रोतमा		प, द, श सरकारबाट		जम्मा		कुल जम्मा	महिला सहभागिता प्रतिशतमा
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष		
१	मेडिकल सुपरिटेन्डेन				१					०	१	१	०
२	मेडिकल अधिकृत			३	५					३	५	८	३८
३	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	१	६							१	६	७	१४
४	नर्सिङ अधिकृत							२		२	०	२	१००
५	हेल्थ असिस्टेन्ट/सि.अ.हे.व.अ.	३	३	०	०	२	१	०		५	४	९	५६
६	स्टाफ नर्स	१		१				१		३	०	३	१००
७	एनेस्थेसिया				१					०	१	१	०
८	ल्याब टेक्निसियन					१		१		२	०	२	१००
९	सि.अ.हे.व./अ.हे.व.	५	१०	६	१	१	२			१२	१३	२५	४८
१०	सि.अ.न.मी./अ.न.मी.	२३		३		७		१		३४	०	३४	१००
११	ल्याब असिस्टेन्ट	०	२	१		१				२	२	४	५०
१२	फार्मसी असिस्टेन्ट						१		१	०	२	२	०
१३	रेडियोग्राफर								१	०	१	१	०
१४	फिजियोथेरापी						१			०	१	१	०
१५	डेन्टल हाइजेनिष्ट						१			०	१	१	०
१६	कविराज		१							०	१	१	०
१७	वैध्य	१								१	०	१	१००
१८	विद्यालय नर्स							७		७	०	७	१००
	जम्मा	१	२२	१४	८	१२	६	१२	२	७२	३८	११०	६५

नोट: पाले/स्वीपर/ कार्यालय सहयोगी र महिला अभ्यगकर्ता गरी ४७ जना पदपूर्ति गरिएको छ ।

आ. व.०८१/८२ मा यस कार्यालयबाट भएको नयाँ नियुक्ति, सरुवा गएको र सरुवा भई आएको विवरण-

क्षेत्र	नयाँ नियुक्ति	सरुवा भई गएको	सरुवा भई आएको	तह वृद्धि भएको
स्थायीतर्फ	८ जना	८ जना	२	१० जना
सेवा करारतर्फ	१० जना (मन्थली अ.)			

१.१.५ सहकारी र सामुदायिक संघ सगठनहरू

सरकारले सार्वजनिक, निजी क्षेत्र र सहकारीको परिचालन गरी देशको अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने नीति अख्तियार गरेको छ । सहकारी क्षेत्रले छरिएर रहेको श्रम, सीप, प्रविधि र पुँजीलाई एकत्रित गरी उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धिमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउने गर्दछन् । आर्ीनो कार्यक्षेत्र भित्र कार्य गर्ने गरी स्थापना भएका र हुने सहकारीहरूको व्यवस्थापन स्थानीय तहले गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ । राज्य पुन संरचना हुनु पूर्व डिभिजन सहकारी कार्यालयमा दर्ता भएका सहकारी संस्थाहरूको विवरण स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएका छन् । स्थानीय तह गठन भए पश्चात सरकारी ऐन जारी गरी संस्था दर्ता गर्ने प्रक्रिया शुरु भएको छ । यस नगरपालिकामा अधिकार हस्तान्तरण भई आएका एवं आ व २०८१/०८२ मा अध्यावधिक र **COPOMIS** मा दर्ता भएका र अन्य दुई वा दुई भन्दा बढी स्थानिय तह कार्यक्षेत्र भएका सहकारी संस्थाहरूको विवरण निम्नानुसार रहेका छन ।

सहकारी संस्थाहरू:

क्र.स.	प्रकृति र किसिम	हस्तान्तरित भई आएको संख्या	COPOMIS मा दर्ता भएको	कैफियत
१	वचत तथा ऋण सहकारी संस्था	५८	४०	
२	कृषि सहकारी	४५	३२	
३	संचार सहकारी	०	१	
४	जुनार सहकारी	०	०	
५	साना किसान कृषि	०	२	
६	उपभोक्ता सहकारी	०	०	
७	बहुउद्देश्य सहकारी	६	५	
८	सहकारी संघ	०	०	
९	पर्यटन सहकारी	१	०	
१०	तरकारी तथा फलफुल सहकारी	०	२	
११	जलविद्युत सहकारी	०	०	
१२	चिया सहकारी	०	१	
१३	दुग्ध सहकारी	०	१	
	जम्मा	११०	८४	

१.१.६ उद्योग तथा व्यवसायहरू

देशको अर्थतन्त्र सुदृढ गर्न निजी क्षेत्रको योगदानलाई नकार्न सकिदैन । सरकारले निजीक्षेत्रलाई आर्थिक विकासको अभिन्न अङ्गको रूपमा लिइएको छ । यस नगरपालिकाले पनि आर्थिक विकासका गतिविधिमा निजी क्षेत्रसँग हातेमालो गर्दै आएको छ । यस आ.व. २०७६/०७७ देखि ५ लाखसम्म पुँजी भएका उद्योगहरू नगरपालिकाले दर्ता गर्न सक्ने प्रावधान वमोजिम दर्ता गर्दै आएको छ ।

सि.नं.	विवरण	इकाई	परिमाण ०८०/०८१	परिमाण ०८१/०८२	अघिल्लो आ.व.भन्दा फरक
१.	व्यवसाय इजाजत	वटा	६३	२२	-४१
२.	व्यवसाय नविकरण	वटा	६७२	६५७	-१५
३.	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय दर्ता	वटा	१७	२०	३
४.	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय नविकरण	वटा	१४९	१३५	-१४
५.	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दर्ता (रु ५ लाखसम्म)	वटा	७६	८८	१२

आ.व २०७६/७७ मा २३, आ.व. २०७७/८८ मा २४०, आ.व. २०७८/७९ मा १५२, आ.व. २०७९/८० मा ११३, आ.व. २०८०/८१ मा ७६ वटा र आ.व. २०८१/०८२ मा ८८ वटा पाँच लाख सम्म नयाँ व्यवसाय दर्ता भएको छ, २२ वटा नयाँ इजाजत र ६५७ वटा व्यवसाय इजाजतले नवीकरण भई नगर क्षेत्र भित्र व्यवसाय सञ्चालनमा रहेका छन् ।

१.२ औचित्य:

लोकतन्त्रिक शासन पद्धतिमा पारदर्शिता, जवाफदेहीता, सुशासन र विकास निर्माण प्रक्रियामा जनसहभागिता अनिवार्य शर्तहरू हुन् । यी शर्तहरू पुरा गर्ने दायित्व सार्वजनिक निकायहरू सबैको हुन आँउछ । सार्वजनिक निकाय जनताको प्रत्यक्ष सरोकारको निकाय हो । सार्वजनिक निकायहरू जनताप्रति जिम्मेवार रहनु पर्छ भन्ने सार्वजनिक प्रशासनको पनि सामान्य सिद्धान्त हो । सार्वजनिक निकाय एवम् संघ सस्थाहरूले आफूले गरिरहेका काम कारवाहीवारे जनतालाई निरन्तर जानकारी गराइरहनु उसको जिम्मेवारी र दायित्व हुन आँउछ । यस प्रयोजनका लागि जारी गरिएका कानूनहरूमा जनतालाई सूचित गर्न स्वतः सार्वजनिकीकरणको व्यवस्था गरिएको छ । फलतः सार्वजनिक निकायको काम कारवाहीहरू पारदर्शी, जवाफदेही बनाउने, सुशासन कायम गर्ने र आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी छु भन्ने अनुभूति महशुस गराउने मुल ध्येय हुनु पर्छ । सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन र नियमावलीमा गरिएको व्यवस्था वमोजिम सम्पादन गरिएका कार्यहरू सहितका अन्य सूचनाहरू सार्वजनिक निकायहरूले प्रत्येक तालीमा // तालीममितिमा सामाजिकतथ्याङ्कमितिमा कर्तुवगर्नु पर्नेवधावधानलेकोहेको छ । पृथकपृथकमितिमा हरेकवर्षामा नयाँसमावेशगर्नुपर्नेवधावधानलेकोहेको छ । पृथकपृथकमितिमा हरेकवर्षामा नयाँसमावेशगर्नुपर्नेवधावधानलेकोहेको छ । पृथकपृथकमितिमा हरेकवर्षामा नयाँसमावेशगर्नुपर्नेवधावधानलेकोहेको छ । पृथकपृथकमितिमा हरेकवर्षामा नयाँसमावेशगर्नुपर्नेवधावधानलेकोहेको छ ।

आम नागरिकलाई सूचित गर्नु अपरिहार्य रहेको छ । केही वर्ष यता सरकारले कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान वितरण पद्धति लागु गरेको र नगरपालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनलाई एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा राखिएकाले यसको अपरिहार्यता अझ बढी पुष्टि गरेको छ । यस किसिमको दस्तावेजले भावी दिनमा, नीति निर्माता, योजनाकार र कार्यान्वयन कर्ताहरूलाई मार्ग निर्देश गर्न सहयोग पुग्नुका साथै थप सुधारको लागि पृष्ठपोषण प्राप्त हुने अपेक्षा समेत गरिएको छ । संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने विभिन्न अनुदान प्राप्तिमा समेत यसको महत्वपूर्ण योगदान रहने भएकोले यसको औचित्य अर्थपूर्ण रहेको छ ।

१.३ उद्देश्य:

यस मन्थली नगरपालिकाका आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन गरिएका कार्यहरूको वास्तविक अवस्था, त्यसको प्रभाव र उपलब्धि, कार्यान्वयनका चरणमा आइपरेका समस्या तथा चुनौतिहरू, समस्या समाधानका लागि पहल गरिएका कदमहरू र आगामी दिनमा गर्नु पर्ने कार्यहरूको सँगालो दस्तावेजको रूपमा निर्माण गरी आम नागरिकलाई सूचित गर्नु यस प्रगति प्रतिवेदनको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यसको अतिरिक्त देहायका उद्देश्यहरू रहेका छन् ।

- ⊗ यस नगरपालिकाको काम कारवाहीहरू पारदर्शी, जवाफदेही बनाउनु, सुशासन कायम गर्नु ।
- ⊗ आम नागरिकलाई हरेक विकास निर्माण प्रक्रियामा सहभागी छु भन्ने अनुभूति महशुस गराउनु ।
- ⊗ नीति निर्माण र योजना कार्यान्वयनको अवस्थावारे जानकारी गर्नु ।
- ⊗ नगरले बहुआयमिक क्षेत्रमा गरेका नियमित, आकस्मिक र विकासात्मक कार्यवारे आम नागरिकलाई अवगत गराउनु ।
- ⊗ नगरले वर्ष भरी गरेका कार्यहरूको वारेमा मूल्याङ्कन गर्नु ।
- ⊗ अध्ययन अनुसन्धान कर्ताका लागि सन्दर्भ सामग्रीको रूपमा विकास गर्नु ।

१.४ विविध:

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन र नियमावलीमा गरिएको व्यवस्था बमोजिम सम्पादन गरिएका कार्यहरू सहितका अन्य सूचनाहरू सार्वजनिक निकायहरूले प्रत्येक तीन / तीन महिनामा स्वतः सार्वजनिक गर्ने प्रावधान रहेको छ । यसका अतिरिक्त नगरपालिका आफैले जारी गरेको सुशासन ऐन, २०७६ ले समेत आफूले सम्पादन गरेका कार्यक्रमहरूको सूचनाहरू नागरिकहरूलाई सूचित गराउनु पर्ने प्रावधान राखेको छ । आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादन भएका र हुन नसकेका कार्यक्रमहरूको सन्दर्भमा नगर कार्यपालिकाका सदस्यहरूको उपस्थितिमा आयोजित समीक्षा कार्यक्रममा वडा कार्यालयबाट र नगरका विषयगत शाखाहरूबाट प्रस्तुत भएका विषयवस्तुहरूलाई समेटेर वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन दस्तावेजको रूपमा तयार गरी सार्वजनिक गर्न यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन लेखनका लागि समग्र ढाँचा तयार गरी नगरपालिकाका विषयगत शाखा प्रमुखहरूको बैठकमा व्यापक छलफल गरी प्रगति प्रतिवेदनको ढाँचालाई यस आर्थिक वर्ष देखि स्थानिय शासन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०८२ अनुसार परिमार्जन गरी अन्तिम रूप दिई उक्त ढाँचाको आधारमा प्रतिवेदन तयार भएको छ ।

प्रतिवेदन तयार गर्ने चरणमा नगर प्रमुख, उपप्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको प्रत्यक्ष निर्देशनमा वस्तुनिष्ठ र विश्वसनीय बनाउने प्रयास गरिएको छ । लेखन कै चरणमा शाखा प्रमुखहरूबाट अध्ययन गराई प्राप्त पृष्ठपोषणहरू समावेश गरिएको छ । प्रतिवेदनलाई अन्तिम रूप दिन तयार भएको पाण्डुलिपि शाखा प्रमुखहरूको उपस्थितिमा व्यापक छलफल गराई प्राप्त पृष्ठपोषण समावेश गरी अन्तिम रूप दिएको छ ।

खण्ड -२

वस्तुस्थिति विश्लेषण

२. वस्तुस्थिति विश्लेषण

नेपालको संविधान अनुसार मुलुक संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था अनुरूप संघ, प्रदेश र स्थानीय तहहरू निर्माण भई आम निर्वाचनको माध्यमबाट २०७४ सालदेखि सरकारहरू गठन भई कार्य सञ्चालनमा आएका छन् । स्थानीय तहको सरकारलाई घर आँगनको सरकार, छाम्दा समाउँदा भेटिने सरकार, जनताको नजिकको सरकारको रूपमा हेरिएको छ । जसले गर्दा आम नागरिकको चाहना सरल र सहजरूपमा सेवा प्रवाह प्राप्त गर्ने आकांक्षा रहनु स्वाभाविक रहेको छ । यिनै विषयवस्तुलाई मध्यनजर गरी यस मन्थली नगरपालिकाले संविधानको अनुसूचि ८ वमोजिमका अधिकार सूची भित्र रही आफ्ना क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले गरेको व्यवस्था वमोजिम स्थानीय तहहरूले अषाढ १० गते भित्र नीति तथा कार्यक्रम र वजेट प्रस्तुत गरी अषाढ मसान्त भित्र व्यवस्थापिकाको रूपमा रहेको नगर सभामा प्रस्तुत भएको नीति तथा कार्यक्रम र वजेट पारित गर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ । उक्त समय सीमालाई आधार मानी हरेक स्थानीय तहहरूले योजना निर्माणका चरणहरू पुरा गरी आफुले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरूको दस्तावेजको रूपमा हरेक वर्ष वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र वजेट प्रस्तुत गर्दै आएका छन् । फलतः यस मन्थली नगरपालिकाले समय सीमा भित्र वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र वजेट प्रस्तुत गर्दै आएको छ ।

स्थानीय स्तरमा योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७५ लाई समेत ध्यानमा राखी यस मन्थली नगरपालिकाले टोल वस्तीका आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्ने सम्बन्धमा वस्ती स्तरबाटै योजनाहरूको छनौट गराउने, वस्ती स्तरबाट आएका योजनाहरू वडा समितिबाट प्राथमिकीकरण गरी नगरपालिकामा आउने प्रणालीको विकास गरिएको छ । नगरपालिकाको स्रोत साधनलाई वडाको जनसंख्या, भूगोल, राजश्वमा योगदान जस्ता सूचकहरूको आधारमा वडा सिलिङ्ग निर्धारण गरी योजनाहरूको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का लागि २०८० अषाढ ०९ गते नीति तथा कार्यक्रम र वजेट नगर सभामा प्रस्तुत गरी मिति २०८२ अषाढ १६ गतेका दिनमा आवश्यक संशोधन सहित पारित गरिएको थियो । उक्त पारित नीति तथा कार्यक्रम र वजेट भित्र रही वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको सन्दर्भमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अवस्था, वजेटको व्यवस्थापन र प्राप्त प्रतिफल र खर्चको अवस्था निम्न वमोजिम विश्लेषण

गरिएको छ ।

२.१ सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास

२.१.१ जनशक्ति व्यवस्थापन तथा वडा समन्वय :

संगठानिक लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न जनशक्ति व्यवस्थापन एक महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यस नगरपालिकाले संघीय सरकारबाट निर्धारण गरिएको संरचना र दरवन्दीलाई समेत ध्यानमा राखेर दशौं नगरसभाबाट आफ्नो संगठन संरचना स्वीकृत गरी सोही अनुसार कर्मचारीलाई कार्य जिम्मेवारी दिएर नगरका नीति तथा कार्यक्रम अनुरूपका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आई रहेको छ । नगरको नियमित कार्यसञ्चालनका लागि आवश्यकताका आधारमा सेवा करारमा कर्मचारी भर्ना गरी कार्य गर्दै आएको छ । हाल नगरमा स्थायी, अस्थायी, करार र ज्यालादारी गरी विविध किसिमका कर्मचारी कार्यरत रहेका छन ।

यस नगरपालिकाले कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धमा कार्यालयमा आवश्यक जनशक्तिको संख्या योग्यता र स्तर पहिचान गरी माग पुर्वानुमान गर्ने, कर्मचारी भर्ना, छनौट, नियुक्ति पदस्थापन, कार्य सम्पादन मुल्याङ्कन र अवकास जस्ता कार्य गर्दै आएको छ । कर्मचारी जिम्मेवार र उत्प्रेरित बनाउन कार्य सम्पादनलाई दण्ड र पुरस्कारसँग जोडेर कुशल कार्य सम्पादन गर्नेलाई पुरस्कृत र अनुशासन पालना नगर्ने कर्मचारीलाई दण्ड सजायको भागी हुने व्यवस्था गरिएको छ । सार्वजनिक सेवा छिटो छरितो गुणस्तरीय र पहुँच योग्य बनाउन वडा कार्यालयहरूलाई सम्बन्धित वडामा नै कार्यालय सञ्चालनको व्यवस्था गरिएको छ । वडा कार्यालयलाई आवश्यक निर्देशन दिने समन्वय गर्ने आवश्यकताका आधारमा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने र सोको आधारमा भए गरेका कार्यको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरी सेवा प्रवाहलाई जनमुखी र जनउत्तरदायी बनाउने प्रयास गरिएको छ । कार्यालयको काममा सहयोगको लागि ७ जना सवारी चालक, ६ जना नगर प्रहरी, २३ जना कार्यालय सहयोगी र २ जना पालेहरू सेवा करारमा भर्ना गरी कामकाज गर्दै आइरहेका छन् । स्वीकृत संगठन संरचना अनुसूची १ मा राखिएको छ ।

२.१.२ राजश्व परिचालन

नेपालको संविधान कार्यान्वयन पश्चात संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह हुने र राज्य शक्तिको प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले संविधान तथा कानून बमोजिम गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । सरकारका तीन तह मध्ये स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीतिगत योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्न सक्ने व्यवस्था नेपालको संविधानको धारा ५९ ले गरेको छ ।

यस सन्दर्भमा मन्थली नगरपालिकाको पनि एक छुट्टै संचित कोष रहने सो कोषमा नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोतको रकम रहने व्यवस्था छ । त्यसैले आन्तरिक राजश्वलाई दीगो भरपर्दो तथा थप विश्वसनीय बनाउन यसका समग्र श्रोतहरूको पहिचान, विश्लेषण र प्रक्षेपण गर्दै राजश्वको दायरमा विस्तार गरी आन्तरिक राजश्वमा वृद्धि गर्दै जाने अभिप्रायले प्रत्येक आर्थिक वर्षका लागि अग्रिम रूपमा राजश्व प्रक्षेपण गरी यसमा भएका समस्याहरूलाई नीतिगत रूपमा समाधान

गर्दै लैजानु पर्दछ । नगरपालिका संचालन तथा समृद्ध नगर निर्माणको लागि मानव संसाधन विकास तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा समेत आन्तरिक आयले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने एवं करको दायरा भन्दा बाहिर रहेका करदातालाई करको दायरामा ल्याउन सके समृद्ध नगर निर्माणमा नगरबासीले अपनत्व महशुस गर्न सक्ने भएकाले नयाँ राजस्वका दायराको खोजी गर्नुको साथै हालसम्म करको दायरामा नआएका अन्य उद्यमी व्यवसायी नागरिकहरूलाई करको दायरामा ल्याउन पहल गर्नु नगरपालिकाको गहन जिम्मेवारी रहेको महशुस गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा आन्तरिक आयलाई थप सुधार गर्दै लैजाने उद्देश्य सहित रु. ३ करोड ८५ लाख प्राप्त हुन सक्ने अनुमान गरिएको थियो । जस अनुरूप ३ करोड ९६ लाख १६ हजार ८२ रुपैया ५० पैसा राजश्व प्राप्त भएको छ, जुन १०२.९० प्रतिशतले प्रक्षेपित राजश्व भन्दा बढी हो । आगामी आ.व. २०८२/८३ का लागि ४ करोड २३ लाख ५५ हजार रुपैया राजश्व उठ्ने अनुमान गरिएको छ । गत चार वर्ष (आ.व. २०७८/०७९ देखि २०८१/०८२) को राजश्व प्राप्तिको अवस्था निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आ.व. २०७७/०७८ देखि २०८१/०८२ सम्मको राजश्वको अवस्था

क्र.सं	विवरण	आ.व. २०७८/०७९		आ.व. २०७९/०८०		आ.व. २०८०/०८१		आ.व. २०८१/०८२	
		लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति	लक्ष्य	प्राप्ति
१	एकिकृत सम्पत्ति कर	६०,००,०००	६५,६०,७६३	७५,००,०००	६७,३४,६९९.५०	८१,००,०००	७९,७९,३९	८१,००,०००	८५,३८,८६०.२०
२	घर बहाल कर	१५,००,०००	२५,२१,७९९.८८	३०,००,०००	३५,३८,६४७.५०	३५,००,०००	३८,४१,५५०	४०,००,०००	४६,७७,२०९.९९
३	नक्सापास दस्तुर	५,००,०००	७,५५,१०३.१५	६,००,०००	३,४८,६८६	६,००,०००	२१,०३,६२४	१०,००,०००	१०,९१,८४६.६६
४	सिफारिस दस्तुर	५,००,०००	३,४०,५०५	५,००,०००	१८,३४,०००	५,००,०००	३,४०,७६३२	१०,००,०००	३,२१,९६५०
५	व्यक्तिगत घटना दस्तुर	५०,०००	५८,५००	५०,०००	२,५१,४००	५०,०००	१,३५,०००	१०,००,०००	१०,८०,०००
६	नाता प्रमाणित दस्तुर	५०,०००	८९,५००	१,००,०००	२,९७,६००	१,००,०००	३,१०,०००	१,००,०००	१,२७,०००
७	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३५,००,०००	३२,७१,८५०	१०,००,०००	४,०२,३००	१,००,००,०००	३,२१,३००	१,००,००,०००	१,२७,२५,१५०
८	अन्य कर	२५,००,०००	६२,५३,८००.३७	२६,००,०००	४३,५५,२५३.०२	२६,००,०००	२९,२६,९०८	२६,००,०००	१,८६,९०,३५.१८
९	बहाल विटौरी कर	१०,००,०००	१०,८१,४५१	५०,००,०००	१,२१,४८०	६५,००,०००	५,३०,२०	४,००,००,०००	१,७६,७९,८
१०	पार्किङ शुल्क	-	-	-	-	-	-	५,००,०००	८२,४००
११	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत			२,००,०००	१,१५,०५०	२,००,००,०००	२,००,३३,२८	२,००,००,०००	३,२८,२९०
१२	व्यवसाय कर			३५,००,०००	२७,८६,३५५	४५,००,०००	३,२२,७८,००	४५,००,०००	४,०१,८००
१३	वाँडफाँडवाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर			१,००,०००	८२,५००	१,००,०००	९,२५,००	१,००,०००	१,०१,७५०
१४	सरकारी सम्पत्तिको बहालवाट प्राप्त आय			१०,००,०००	२०,४३,३०६	१५,००,०००	२,४३,५६८	३०,००,०००	३६,०७,९२३.८५
१५	सरकारी सम्पत्ति विक्रीवाट प्राप्त रकम			१,००,०००	०	१,००,०००	०	१,००,०००	०
१६	अन्य विक्रीवाट प्राप्त रकम			५०,०००	३,७५०	१,००,०००	१,४३,५०	१,००,०००	१,८७,२६,८६.२०
१७	न्यायिक दस्तुर			५०,०००	१,३००	१,००,०००	३,८००	१,००,०००	१,७००
१८	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी			२,००,०००	१३,२५०	२,००,०००	१,८९,५०	२,००,०००	४,००,०००

क्र.सं	विवरण	आ.व. २०७८/०७९		आ.व. २०७९/०८०		आ.व. २०८०/०८१		आ.व. २०८१/०८२	
१९	परीक्षा शुल्क			५०,०००	९४,७००	१०००००	३५४००	१०००००	५२४००
२०	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क			५,००,०००	३,७५,१३८	५०००००	२२८५२५	५०००००	४५०६००
२१	पूर्वाधार सेवामा लाग्ने शुल्क			५,००,०००	५,७०,०००	५०००००	०	५००००	८२४००
२२	सवारी साधन कर			१०००००	०	१०००००	०	१०००००	
२३	अखेटो पहारमा लाग्ने कर			५०,०००	०	५००००	०	५००००	
२४	कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यवसायिक कारोबारमा लाग्ने कर			५०,०००	०	५००००	६४७४५	१८००००	
२५	रेडियो एफ एम सञ्चालन दस्तुर			५०,०००	०	५००००	०	२००००	
२६	फोहोरमैला व्यवस्थापन कर	४,००,०००	४,३२,०००						
२७	मनोरञ्जन शुल्क	-	-						
२८	घर जग्गा रजिष्ट्रेशन तथा मालपोत शुल्क	७५,००,०००	१,०३,३१,३३४						
२९	प्रदुषण नियन्त्रण शुल्क	-	-						
३०	जलस्रोत सम्बन्धी दहतर बहतर	१,७०,००,०००	१,९२,१०,००२	१,००,००,०००	९६,९६,२६५	१०००००००	१७९,५१९८८	५४०००००	१०१,४७४००
	जम्मा	४,०५,००,०००	५,०६,६०८,४०	३,७३,००,०००	३,३८,१५,६८०	४३००००००	४६३,४६२२७	३८५०००००	३९६,९६०८२,५०
	प्राप्ति प्रगति प्रतिशत		१२५.६९		९०.६६		१०७.७८		१०२.९०

राजश्व प्राप्तमा लक्ष्य अनुसारको प्रगति राजस्वको असुली परिमाणमा धेरै देखिए तापनि गुणात्मकतामा प्रगति हाँसिल भएको खासै देखिदैन । २०७३ भाखाट एकीकृत सम्पति कर लागू भएपछि यस नगरपालिकाको आन्तरिक आय केही फराकिलो भएको देखिन्छ । एकीकृत सम्पति कर भन्दा बाहेक अन्य आन्तरिक आयका मूल श्रोतहरू भनेको घर नक्सा पास र अभिलेखीकरण, व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण, विभिन्न सिफारिस, धितो मूल्याङ्कन, आयश्रोत प्रमाणित जस्ता क्षेत्रहरू नै प्रमुख देखिन्छन् । कतिपय शीर्षकहरूमा अनुमान भन्दा ५० प्रतिशत वढी आम्दानी भएको देखिन्छ । यसबाट राजश्व सङ्कलन क्षेत्रहरूको पहिचान र अनुमान वस्तुनिष्ठ र यथार्थपरक बनाउन ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२.१.३ वित्तीय व्यवस्थापन

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य व्यवस्थामा प्रत्येक संघीय इकाईहरूको अधिकार र कार्य क्षेत्रमा स्वतन्त्र, स्वायत्त र सार्वभौम हुन्छन् । नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य संघीय कानूनमा व्यवस्था भएका प्रावधानले प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई पूर्ण सरकारको पहिचान दिएको छ । स्थानीय सरकारको प्रशासनिक एवं राजनीतिक संयन्त्र नगर सभा, कार्यपालिका र न्यायिक समिति महत्वपूर्ण अङ्गको रूपमा रहेका छन् । सरकार सञ्चालनका तीनवटै अङ्गहरू सार्वजनिक जवाफदेहिता र उत्तर दायित्व वहन गर्ने सवालमा होस या प्रशासनिक सेवा प्रवाहमा होस् क्रियाशिल भएर काम गरिरहेका छन् ।

नगरले प्रत्येक आर्थिक वर्ष बजेट बक्तव्य मार्फत नीति तथा कार्यक्रमसँग तादम्यता हुने गरी बजेटको व्यवस्था गर्दै आइरहेको छ । अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण ऐन, २०७४ तथा

राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ बमोजिम प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँड, संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट निकास प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान, विशेष अनुदान, सम्पूरक अनुदान र सशर्त अनुदानको हिस्सालाई एकमुष्ट बजेटको रूपमा प्रक्षेपण गरी सोको बाँडफाँड योजना परियोजनाका तथा कार्यक्रमहरूमा समानुपातिक विकासमा लगानी गर्दै आइरहेको छ भने नगरले संकलन गर्ने आन्तरिक आयको हिस्सालाई समेत नगरको समग्र विकास कार्यमा लगानी गर्ने गरिएको छ । नियमित, विकासात्मक र आकषिक कार्यको लागि खर्च लेखाङ्कन प्रयोजनार्थ देहाय बमोजिमका खाताहरू सञ्चालनमा छन् ।

- क . स्थानीय संचित कोष खाता
- ख. चालू खर्च खाता
- ग. पुँजीगत खर्च खाता
- घ. स्थानीय प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता
- ङ. धरौटी खाता
- च . राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त खाता
- छ. विभाज्य कोष खाता
- ज. आन्तरिक अनुदान खाता
- झ. आन्तरिक आय राजस्व खाता

यसको अलवा विविध खर्च खाता र कर्मचारी कल्याण कोष, मर्मत संभार कोष, महिला तथा बाल विकास कोष जस्ता खाताहरू समेत सञ्चालनको क्रममा रहेका छन् । लेखा प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन **SuTRA, CGAS, Online Vouching, PAMS** अन्य सफ्टवेयरहरूको समेत प्रयोग गरिएको छ । वित्तीय पारदर्शिता प्रवर्द्धन गर्न आन्तरिक लेखा परीक्षण र अन्तिम लेखा परीक्षण गर्ने कानुनी व्यवस्था छ भने खर्चको पारदर्शिता, औचित्यता, कार्यक्षमता र प्रभावकारिता परीक्षण गर्न देहाय बमोजिम कानूनी प्रावधान अवलम्बन गरिएको छ ।

- आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ र नियमाली, २०६४
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४
- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४
- अर्थ मन्त्रालयद्वारा जारी कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०७३
- अन्तर्राष्ट्रिय विकास सहायता नीति २०७६
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४

यस नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ देखि २०८१/०८२ को वित्तीय प्रगतिलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आ. व २०७८/०७९ को आय र व्ययको अवस्था

क्र स	शीर्षक	वजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	५४,६८,२७,०००	४९,३७,१४,५०९.६	९०.२८
२	पूँजी	५३,९५,५३,१३६	४०,१४,६४,२९६.८१	७४.४
	जम्मा	१,०८,६३,८०,१३६	८९,५१,७८,८०६.४१	८२.४

आ. व २०७९/०८० को आय र व्ययको अवस्था

क्र स	शीर्षक	वजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	७९,४१,९४,०००	६६,१३,४८,२९६.९०	८३.२७
२	पूँजी	३६,४६,२४,०००	२६,१२,६५,८७३.२८	७१.६५
	जम्मा	१,१५,८८,१८,०००	९२,२६,१४,१७०.१८	७९.६१

आ. व २०८०/०८१ को आय र व्ययको अवस्था

क्र स	शीर्षक	वजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	६५,७४,०८,९२५.३३१-	५९,१२,१२,७५६.७५१-	८९.९३
२	पूँजी	३९,०३,८२,९१२.००१-	२८,६४,९८,५८१.३६१-	७३.३९
	जम्मा	१,०४,७७,९१,८३७.९३	८७,८८,११,३३८.१११-	८३.७६

आ. व २०८१/०८२ को आय र व्ययको अवस्था

क्र स	शीर्षक	वजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	७०,७२,५५,०००	६३,००,३०,१६९१-	८९.०८
२	पूँजी	३१,८१,२६,०००	२४,७७,६७,३५३.५४१-	७७.८०
३	जम्मा	१,०२,५३,८१,०००	८७,७७,९७,५२२.५५१-	८५.६

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को कुल वजेट रु १,०२,५३,८१,००० मध्ये रु ८७,८८,११,३३८.११ अर्थात ८५.८८ प्रतिशत खर्च भएको छ । चार आर्थिक वर्षको खर्च तुलनात्मक रुपमा हेर्दा आ व २०८१/०८२ मा कुल खर्च ८५.८८ प्रतिशत भएको छ । यसलाई राम्रै मान्न सकिन्छ । तर पुर्जीगत खर्च ८० प्रतिशत भन्दा वढी नहुनु भनेको खर्च गर्ने प्रणालीमा थप सुधार हुन आवश्यक भएको देखिन्छ ।

● **स्रोतगत खर्चको अवस्था:**

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा यस नगरपालिकाको लागि १९ प्रकारका स्रोतहरूबाट वजेट व्यवस्था भएको थियो । कुल वजेट रु १,०२,५३,८१,०००१- र व्यय ८७,७७,९७,५२२.५५१- भएको थियो । यसको विस्तृत विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

क्र. नं.	स्रोत	बजेट			निकास			खर्च		
		चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा
१	समानिकरण अनुदान	१,०१,९५,०००.००	१७,१९,०६,०००.००	१८,१४,०१,०००.००	१२,८६,५४७.००	१५,१५,३०,०३२.५५	१६,०१,९६,५७९.५५	९२,८६,५४७.००	१५,१५,२२,१३५.५५	१६,०८,०८,६८२.५५
२	शसर्त अनुदान चालु	३९,८९,५६,०००.००	०.००	३९,८९,५६,०००.००	३६,७९,८३,७०६.३२	०.००	३६,७९,८३,७०६.३२	३६,७९,८३,७०६.३२	०.००	३६,७९,८३,७०६.३२
३	शसर्त अनुदान चालु	५५,००,०००.००	०.००	५५,००,०००.००	५१,८१,०२६.००	०.००	५१,८१,०२६.००	५१,८१,०२६.००	०.००	५१,८१,०२६.००
४	शसर्त अनुदान चालु	९५,००,०००.००		९५,००,०००.००	५६,२६,०५०.००	०.००	५६,२६,०५०.००	५६,२६,०५०.००	०.००	५६,२६,०५०.००

५	शसर्त अनुदान चालु	१,२६,००,०००.००	०.००	१,२६,००,०००.००	८८,८२,४७४.००	०.००	८८,८२,४७४.००	८८,८२,४७४.००	०.००	८८,८२,४७४.००
६	शसर्त अनुदान चालु	३,००,०००.००	०.००	३,००,०००.००	१७,८२४.००	०.००	१७,८२४.००	१७,८२४.००	०.००	१७,८२४.००
७	शसर्त अनुदान पुँजीगत	०.००	२०,०००.००	२०,०००.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
८	शसर्त अनुदान पुँजीगत	०.००	७३,००,०००.००	७३,००,०००.००	०.००	४०,२४,४०९.००	४०,२४,४०९.००	०.००	४०,२४,४०९.००	४०,२४,४०९.००
९	समपुरक अनुदान पुँजीगत	०.००	१,४०,००,०००.००	१,४०,००,०००.००	०.००	१,१३,४०,२८८.००	१,१३,४०,२८८.००	०.००	१,१३,४०,२८८.००	१,१३,४०,२८८.००
१०	समानिकरण अनुदान	४९,१९,०००.००	१,४२,४०,०००.००	२,०१,६९,०००.००	४१,३४,८४४.००	१,३८,०४,६९४.००	१,७९,४०,४४०.००	४१,३४,८४४.००	१,३८,०४,६९४.००	१,७९,४०,४४०.००
११	शसर्त अनुदान चालु	१,९१,४४,०००.००	०.००	१,९१,४४,०००.००	१,३१,१६,६०४.११	०.००	१,३१,१६,६०४.११	१,३१,१६,६०४.११	०.००	१,३१,१६,६०४.११
१२	शसर्त अनुदान पुँजीगत	०.००	१,२१,६०,०००.००	१,२१,६०,०००.००	०.००	८४,८३,९८१.००	८४,८३,९८१.००	०.००	८४,८३,९८१.००	८४,८३,९८१.००
१३	विशेष अनुदान पुँजीगत	०.००	८०,००,०००.००	८०,००,०००.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१४	समपुरक अनुदान पुँजीगत	०.००	३,००,००,०००.००	३,००,००,०००.००	०.००	१,४४,४७,२८०.००	१,४४,४७,२८०.००	०.००	१,४४,४७,२८०.००	१,४४,४७,२८०.००
१५	राजस्व बाँडफाँड	४,९४,८३,८४०.००	२०,००,०००.००	४,१४,८३,८४०.००	३,९०,३३,०९९.८०	१६,४२,९०२.००	४,०६,४४,९९३.८०	३,९०,३३,०९९.८०	१६,४२,९०२.००	४,०६,४४,९९३.८०
१६	राजस्व बाँडफाँड	४७,४०,०००.००	१,०८,४०,०००.००	१,६६,००,०००.००	३९,६७,८१३.००	६८,४४,९०७.९९	१,०८,१२,७२०.९९	३९,६७,८१३.००	६८,४४,९०७.९९	१,०८,१२,७२०.९९
१७	राजस्व बाँडफाँड	१०,२२,००,०००.००	३,२१,००,०००.००	१३,४३,००,०००.००	९,१७,२४,४२८.८१	२,७८,२२,४४८.००	११,९३,४७,७७६.८१	९,१७,२४,४२८.८१	२,७८,२२,४४८.००	११,९३,४७,७७६.८१
१८	आन्तरिक श्रोत	८,८९,०७,९२०.००	१,२०,४०,०००.००	१०,०९,४७,९२०.००	८,२१,००,१४३.९७	६९,६९,६९०.००	८,९०,६९,७४३.९७	८,२०,९४,४३१.९७	६९,६९,६९०.००	८,९०,६९,७४३.९७
१९	आन्तरिक श्रोत	०.००	१४,००,०००.००	१४,००,०००.००	०.००	१०,४७,४००.००	१०,४७,४००.००	०.००	१०,४७,४००.००	१०,४७,४००.००
जम्मा		७०,७२,४४,०००.००	३१,८१,२९,०००.००	१,०२,४३,७३,०००.००	६३,००,३६,४६४.०१	२४,७७,७८,९४४.४४	८७,७८,३४,६९०.४४	६३,००,३६,४६९.०१	२४,७७,७८,३४,६९०.४४	८७,७८,३४,६९०.४४

२.१.४ जिन्सी व्यवस्थापन

जिन्सी सामानहरूको आम्दानी तथा प्राप्ति खर्च एवम् उपयोग र बाँकी, सोको अभिलेख, संरक्षण, नियन्त्रण, निरीक्षण, सो सम्बन्धी प्रमाण कागजातहरू र जिन्सी सम्बन्धी अभिलेखहरूको विश्लेषण, मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन समेतलाई जिन्सी श्रेस्ता प्रणाली भनिन्छ । माल सामानहरूको सुरक्षा तथा हिफाजत हुने, मालसामानहरूको अनावश्यक प्रयोग र हिनामिना हुनबाट बचाउने, आवश्यक परेको बेलामा जिन्सी सामान सजिलैसँग उपलब्ध गराउन सकिने, माल सामानहरूको मौज्दात र खर्चको अवस्था थाहा पाउन सकिने र जिन्सी श्रेस्ताबाट सरकारी काम कारवाही प्रति सम्बन्धित पक्षको विश्वास बढ्ने भएकाले यसलाई व्यवस्थित बनाउनु पर्ने देखिन्छ । जिन्सी श्रेस्तामा प्रयोग हुने १३ ओटा म.ले.प.फा.नं. हरू प्रयोग भएका छन् ।

खर्च भएर जाने मालसामान (म.ले.प.फा.नं. ५२) र खर्च भएर नजाने माल सामान (म.ले.प.फा.नं. ४७) हरूको अभिलेखीकरण गर्नु कार्यालयको मुख्य जिम्मेवारी रहेको छ । उक्त अभिलेखहरूको आधारमा कार्यालय प्रमुखले जिन्सी निरीक्षण गराई प्रतिवेदन लिने व्यवस्था छ ॥

यसैको आधारमा पुराना सामग्रीहरू लिलाम गर्ने वा मर्मत सम्भार गरेर सञ्चालनमा ल्याउने भन्ने निर्णयहरू गरिन्छ । पुराना काम नलाग्ने सामग्रीहरू हरेक वर्ष लिलाम विक्री वितरण गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई संघीय ऐन कानूनसँग नवाभिने गरी कानून निर्माण गरी सामग्री व्यवस्थापन गर्नु पर्ने अति आवश्यक देखिएको छ । जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनको आधारमा जिन्सी व्यवस्थापनमा ध्यान दिनु पर्दछ । त्यस्तै गरी कार्यालयको अन्तिम लेखा परीक्षकबाट जिन्सी व्यवस्थापनको अवस्थालाई सूक्ष्मरूपमा अवलोकन गरी राय सुझावहरू दिने गरिन्छ । जिन्सी व्यवस्थापनले नै कार्यालयको सौन्दर्यताको परिचय दिने हुँदा यसलाई क्रमशः व्यवस्थापन गरिएको छ । हाल यस वर्ष देखी महालेखा नियन्त्रक कार्यालय मार्फत जारी भएको यलप्लिभ कथकतभ एवः २२ मार्फत सम्पूर्ण विवरणहरू अपडेट गरी सामग्रीहरूको माग, खरिद तथा वितरणको विवरणहरू राख्ने कार्य गरिएको छ । जस्को कारणले विवरणहरू तथा अन्य मासिक, चौमासिक र वार्षिक समिक्षा तथा लेखा जोखा गर्न मद्दत पुगेको छ ।

२.१.५ सुशासन तथा संस्थागत विकास

मुलुकको सार्वजनिक प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी, समावेशी तथा जनसहभागितामूलक बनाई त्यसको प्रतिफल सर्वसाधारणलाई उपलब्ध गराउन, कानूनको शासन, भ्रष्टाचारमुक्त र चुस्त प्रशासन, विकेन्द्रीकरण, आर्थिक अनुशासन तथा सार्वजनिक कार्य र स्रोतको कुशल व्यवस्थापन जस्ता असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात् गरी सर्वसाधारणले पाउनु पर्ने सेवा छिटो, छरितो तथा कम खर्चिलो ढङ्गबाट पाउने अवस्था सृजना गर्न, सुशासन पाउने नागरिकको अधिकारलाई व्यवहारमा उतारी कार्यान्वयनमा ल्याउन र प्रशासन संयन्त्रलाई सेवा प्रदायक संयन्त्र तथा सहजकर्ताको रूपमा रूपान्तरण गरी मुलुकमा सुशासनको प्रत्याभूति दिने सम्बन्धमा कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था भएको छ ।

मुलुक संघीयतामा गई सकेपछि संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको व्यवस्था गरी मुलुकको संघीय शासन व्यवस्था सञ्चालन भई रहेको छ । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको महत्वपूर्ण आधार स्तम्भको रूपमा सुशासन तथा संस्थागत विकासलाई लिइन्छ । ७५३ वटा स्थानीय तहमध्ये मन्थली नगरपालिका एउटा स्थानीय तह हो, यस स्थानीय तहको सुशासन तथा संस्थागत विकासको अवस्था तथा सुदृढीकरणका लागि गरिनु पर्ने कामको वारेमा यस नगरपालिकाले सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन २०६४, नियमावली २०६५, विद्युतीय शासन ऐन, सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली, सार्वजनिक खरिद ऐन, लेखा परीक्षण ऐन, स्थानीय सरकार संचालन ऐन लगायत आफैले बनाएको सुशासन व्यवस्थापन ऐन, २०७६ वमोजिम सुशासन तथा संस्थागत विकास सम्बन्धी कार्य भई रहेको अवस्था छ । जस अनुसार नागरिक वडापत्र सवैको पहुँचमा सवैले सजिलै देख्न र हेर्न सकिने ठाउँमा राखिएको छ । सूचना पाटी र होडिड बोर्डको व्यवस्था गरिएको साथै वेला वेलामा आउने उजुरीका लागि उजुरी पेटिकाको व्यवस्था गरिएको छ । कार्यालयमा गुनासो सुन्ने अधिकारी र सूचना अधिकारीको समेत व्यवस्था गरिएको छ । कार्यालयबाट सम्पादित कार्यहरू आम नागरिक समक्ष पुर्‍याउन साप्ताहिक रूपमा स्थानीय रेडियोहरू मार्फत “हाम्रो मन्थली” नामक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइएको छ ।

सेवा प्रवाहलाई चुस्त सार्वजनिक, दुरुस्त बनाउन कामलाई छिटो छरितो, भरपर्दो र स्पष्ट

रूपमा काम गर्न सक्ने जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी नियमित रूपमा सेवा प्रवाह गर्दै सेवा प्रवाहको वरिपरि जनता नभई जनताको वरिपरि सेवा पुर्याउने भावना अनुरूप काम गर्न निरन्तर प्रयास भएको छ । सवै वडावाट गरिने पूर्वाधार विकासका कार्यक्रमहरूको अनुगमन मूल्याङ्कनको कार्यलाई उपभोक्ता समिति, वडा समिति र उप प्रमुखको संयोजकत्वमा नगर स्तरीय अनुगमन समितिको व्यवस्था गरी ३६० डिग्रीको अनुगमनको व्यवस्था गरिएको छ । सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण लगायतका कार्यमा आम जनताको सहभागितामा कुरा सुन्ने र जवाफ दिने अनिवार्य व्यवस्था गरिएको छ । आ.व. २०८१/०८२ मा सार्वजनिक सुनुवाई लगायतका कार्यक्रमहरू कानूनले तोकेका सुशासनका कार्यहरू सुचारु गरिएको छ । नागरिकसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नु अपरिहार्य रहेको छ । यसका अतिरिक्त आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका निर्माण गरी सुशासन कायम गर्ने प्रयासहरू भएका छन् भने यस आ.व. २०८१/०८२ मा पनि सोहि अनुरूप विभिन्न ३ स्थानमा (वडा नं. ७ को वडा कार्यालय प्राङ्गणमा, वडा नं. ३ को वडा कार्यालय प्राङ्गणमा र मन्थली नगरपालिकाको सभाहलमा) नागरिक संग सवाल जवाफ स्वरूप सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन भएको छ ।

२.१.६ आन्तरिक तथा अन्तिम लेखा परीक्षण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७(१) मा स्थानीय तहले कानून बमोजिम आफ्नो आय र व्ययको अन्तिम लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षकबाट गराउनु पर्नेछ । दफा ७७(१) मा आन्तरिक लेखा परीक्षण गराउनु पर्ने सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । राजश्व, धरौटी, विनियोजन र अन्य कारोवारको आर्थिक विवरण तथा सोसँग सम्बन्धित कागजात र आर्थिक कारोवारको लेखा परीक्षण गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, पारदर्शिता, कार्यदक्षता र औचित्यताको परीक्षण गरी सोको आधारमा प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । यस नगरपालिकाले आ व २०७७/०७८ वाट लेखा आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्नका लागि आन्तरिक लेखा परीक्षण इकाईको व्यवस्था गरी भुक्तानीका लागि पेस भएका अभिलेखहरू लेखा परीक्षकद्वारा चेकजाँच पश्चात भुक्तानी गर्ने पद्धतिको विकास गरिएको छ । आ.व. २०८१/०८२ को आन्तरिक लेखा परीक्षण सम्पन्न गरी सोको आधारमा प्रतिवेदन समेत तयार गरिएको छ । बाह्य परीक्षण पनि भइ रहेको छ ।

२.१.७ वेरुजु फछौट

वेरुजु भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित नपुर्‍याई आर्थिक कारोवार गरेको भनी लेखा परीक्षण गर्दा औल्याइएको वा ठहर्‍याएको कारोवार बुझाउँछ । लेखा परीक्षणबाट देखिएका हिनामिना र असुल उपर गर्नुपर्ने ठहरिएका बाहेकका वेरुजु सम्परीक्षण गरी नियमित प्रक्रियाबाट फछौट तथा वेरुजुको लगत कट्टा गरिनेछ । लेखा परीक्षणबाट कायम भएका वेरुजु प्रमाण पेश गरी वा नियमित गराई वा असुल उपर गराई वेरुजु फछौट गर्ने र गराउने जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुख तथा जिम्मेवार व्यक्तिको हो तर वेरुजु फछौटको लागि तत्परता देखाउनु पर्ने पहिलो कर्तव्य जसको नाममा वेरुजु छ स्वयंम उसको हो । प्रत्येक वर्ष वेरुजु बढिरहेको छ । प्रतिवेदनले सुधारका लागि औल्याइएका सुभावको कार्यान्वयनको अवस्था कमजोर जस्तो देखिए पनि सुधारोन्मुख रहेको छ । गत आ व ०७६/०७७ देखि २०८०/०८१ (पाँच वर्ष) सम्मको वेरुजु अवस्था निम्नानुसार रहेको छ ।

६ ०८१/०८२ २३०६७१ नोट: आ.व. २०८१/०८२ अन्तिम महालेखा परिक्षण प्रतिवेदन वाँकी ।

[illegible]

यस आ.व. २०८०/०८१ मा ९१.० प्रतिशत प्राप्त भएको छ । आ.व. २०८०/०८१ देखि सञ्चालनमा आएको स्थानीय आर्थिक विकास मुल्याङ्कन कार्यविधि, २०७९ (LED) तर्फको मुल्याङ्कन हेर्दा यस नगरपालिकाले आ.व. २०८०/०८१ मा ८०.५ अंक प्राप्त गर्न सफल भएको छ । जुन अङ्क (LISA, FRA र LED) तिन वटै मुल्याङ्कनमा जिल्लाका ८ वटा स्थानीय तहहरू मध्ये अव्वल रहेको छ भने नगरपालिकाले केही क्षेत्रहरूमा थप सुधार गर्नुपर्ने देखिएको छ । विशेष गरी ० अङ्क प्राप्त भएका सूचकहरूको विश्लेषण गरी उक्त सूचकहरूको आधारमा कार्य सम्पादनमा जोड दिनु पर्ने देखिएको छ ।

यस आ.व. २०८२/०८३ देखि लागु हुने गरी स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०८२ मिति २०८२/०४/०२ गतेको निर्णयानुसार लागु गरी सृष्ट, सक्षम र प्रभावकारी स्थानीय शासन स्थापित गर्न स्थानीय तहको सुशासन तथा संस्थागत सुदृढीकरण, वित्तीय व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह र आर्थिक समाजिक विकासमा प्राप्त उपलब्धिहरूको मूल्याङ्कन गरी निरन्तर सुधारका लागि सहयोग र सहजीकरण गर्न अभ्यासमा रहेका स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७, स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७ र स्थानीय आर्थिक विकास मुल्याङ्कन कार्यविधि, २०७९ को एकीकरण तथा परिमार्जन गरी तयार भएको “स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०८२ आ.व. २०८२/८३ देखि कार्यान्वयन हुने गरी सार्वजनिक गरिएको छ । यस सम्बन्धी सूचकहरू अनुसूची २ मा राखिएको छ ।

२.२ सामाजिक विकास

२.२.१ शिक्षा, युवा तथा खेलकुद

शिक्षा विकासको आधार हो । शिक्षाले नै सभ्य र सुमुन्नत समाज निर्माणमा सहयोग गर्दछ । नेपालको संविधानले शिक्षालाई मौलिक हकको रूपमा व्यवस्था गरेको छ । आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क एवं माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क पाउने हकको प्रत्याभूति गरेको छ । आधारभूत तथा माध्यमिक तहको शिक्षाको व्यवस्था स्थानीय तहको एकल अधिकारको रूपमा संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले शिक्षा सम्बन्धी निर्धारण गरेको २३ वटा क्षेत्र भित्र रही यस मन्थली नगरपालिकाले माध्यमिक तहसम्मको शिक्षालाई व्यवस्थापन गर्ने कार्य गर्दै आएको छ । आम नागरिकको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्न नगर भित्र ६५ वटा सामुदायिक र ६ वटा संस्थागत गरी जम्मा ७१ वटा विद्यालयहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । सरकारी तलवभत्ता खाने ४४० जना शिक्षकहरू क्रियाशील छन् भने विद्यालयले निजी स्रोतमा पनि केही सख्यामा शिक्षकहरूको व्यवस्था गरी विद्यालय भित्र गरिने शैक्षिक क्रियाकलापहरू हुदै आएको छ । आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि आ व २०८१/०८२ सम्म संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोतबाट वजेट व्यवस्थापन गरी मुलतः शिक्षामा पहुँच, गुणस्तर अभिवृद्धि र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुदै आएका छन् । उक्त कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न तीन वर्षको वजेट व्यवस्था निम्नानुसार रहेको छ । शिक्षा युवा तथा खेलकुदसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू विस्तृत रूपमा अनुसूची ३ मा समावेश गरिएको छ ।

ग) क्षमता विकाससँग सम्बन्धी कार्यक्रमहरू

शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि सम सामयिक नविन प्रविधिहरूको जानकारी गराउन शिक्षा कर्मीहरूलाई क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुन आवश्यक हुन्छ । यसैलाई मध्यनजर गरी स्थानीय स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गरी क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको थियो । एकीकृत शैक्षिक सूचना प्रणालीमा विद्यालयहरूको पहुँच कायम गर्न प्रधानाध्यापकहरूलाई अभिमुखिकरण, माध्यमिक विद्यालयहरूमा स्काउट टुपलाई क्याम्पिङ्ग, विद्यालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास कार्यक्रम, बालबालिकाको अन्तरनिहित प्रतिभाको प्रस्फुटन गराउन विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापको आयोजना र प्रश्नपत्र निर्माण सम्बन्धी सम्पूर्ण विद्यालयका शिक्षकलाई तालिम जस्ता कार्यहरू सञ्चालन गरिएको छ ।

घ) युवा परिषद

- युवा उद्यमी र अवसरको संयोजन गरी उद्यम प्रवर्द्धनमा सहयोग पुर्याउने,
 - नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयबाट जारी गरिएको सहूलियतपूर्ण कर्जाका लागि व्याज अनुदानसम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि, २०७५ कार्यान्वयनमा सहयोग पुर्याउने (ग) उद्यमी युवाहरूको क्षमता विकासगरी सहूलियतपूर्ण कर्जा प्रवाहमा सहजीकरण गर्ने,
 - उद्यमशीलताका माध्यमबाट युवालाई उत्पादनसँग जोड्ने र रोजगारी सिर्जना गरी बाध्यतावस् हुने युवाको वैदेशिक पलायनलाई न्यूनीकरण गर्ने,
 - युवालक्षित कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा साभ्का उद्देश्य प्राप्तिका लागि राष्ट्रिय युवा परिषद, विभिन्न सरकारी निकाय,स्थानीय सरकारहरू तथा वित्तीय संस्थाहरू बीचको समन्वय र सहकार्यको वातावरण तयार गर्ने ।
 - सहूलियतपूर्ण कर्जा प्राप्त गर्ने उद्यमीहरूको गतिविधिलाई राष्ट्रिय युवा परिषदको संयोजनमा स्थानीयतह, कर्जा प्रवाह गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई अनुगमन तथा सुपरिवेक्षणका लागि उत्प्रेरित गर्ने,
 - सहूलियतपूर्ण कर्जा सहजीकरणको लागि उद्यमशीलता तथा वित्तीय साक्षरता (Generate your business) GYB, Start your business (SYB) सम्बन्धी तालिम सञ्चालनको लागत साभ्केदारीको नमुना ढाँचा स्थापित गरी विस्तार गर्दै लैजाने ।
- युवा परिषदबाट भएको कार्यक्रमको उपलब्धी देहाय बमोजिम रहेको छ ।

सि नं	तालिम सञ्चालन मिति	विवरण	विनियोजित बजेट	खर्च भएको बजेट विवरण	खर्च प्रगति
१	२०८१/११/२७ देखि १२/०४ गते सम्म	मन्थली नगर युवा परिषदद्वारा मन्थली नगर भित्र व्यावसायिक गरिरहेका तथा गर्न चाहने युवाहरूका लागि २४ जना युवाहरूलाई ७ दिने उद्यमशीलता तथा वित्तीय साक्षरता तालिम सम्पन्न ।	५,००,०००	४,८८,४३७	९७.६८%
२	२०८१ चैत्र १० देखि १६ गते सम्म	मन्थली नगर युवा परिषदद्वारा मन्थली नगर भित्रका काठमाण्डौमा व्यावसायिक गरिरहेका युवाहरूका लागि ३६ जना युवाहरूलाई ७ दिने उद्यमशीलता तथा वित्तीय साक्षरता तालिम काठमाण्डौमा सम्पन्न ।			

ख) खेलकुद

भलिबल, एथलेटिक्स, उसु, तेक्वान्दो, कराते, कवड्डी जस्ता आदी खेलहरू समेटेर हरेक वर्ष नगर स्तरिय राष्ट्रपति तथा जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड आयोजना गर्ने गर्दछन् । मन्थली नगर क्षेत्र भित्रका सम्पूर्ण स्कुलहरूका छात्र तथा छात्राहरू भाग लिएर खेलाईएको नगरस्तरिय रनिङ्ग शिल्डमा मन्थली माध्यमिक विद्यालय प्रथम, तामाकोशी वोडिङ्ग स्कुल द्वितीय र कर्कला देवी वोडिङ्ग स्कुल तृतीय हुन सफल भएको थियो भने जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति पनि मन्थली नगरपालिकाको मन्थली माध्यमिक विद्यालय र हाटेचौर खेलमैदानमा खेलाईएको थियो । मन्थली मा.वि.मा खेलाईएको खेलहरू कवड्डी, उसु, तेक्वान्दो र करातेको विधाहरू र भलिबल थिए भने हाटेचौर खेलमैदानमा एथलेटिक्सका विधाहरू थिए ।

मन्थली नगरपालिकाको प्रायोजन तथा व्यवस्थापनमा १३ औं जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड आयोजना भएकोमा मन्थली नगरपालिका प्रथम, उमाकुण्ड गाउँपालिका द्वितीय र लिखु तामाकोशी गाउँपालिका तृतीय हुन सफल भएको थियो । आगामी आ.व. २०८२/०८३ को जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता खाडौँदेवी गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने गरी यसपालिको राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड समापन भएको थियो । यसका साथै उत्कृष्ट खेलाडीहरूलाई जिल्ला र प्रदेशमा समेत सहभागी गराईएको थियो ।

१३ औं जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता अंक तालिका

स्थान	नगरपालिकाको नाम	स्वर्ण	रजत	काष्ठ	जम्मा पदक
प्रथम	मन्थली नगरपालिका	२२	२३	३२	६६
द्वितीय	उमाकुण्ड गाउँपालिका	२१	१२	११	४४
तृतीय	लिखु तामाकोशी गाउँपालिका	८	६	१८	३२

तेश्रो मन्थली नगरकप पुरुष भलिबल तथा प्रथम मन्थली नगरकप महिला भलिबल प्रतियोगिता मिति २०८२/० / मा ५ दिन सम्म कार्यक्रम सञ्चालन भई सम्पन्न भएको थियो । पुरुष

तर्फ जम्मा १४ टिमले भाग लिएको थियो भने महिला तर्फ प्रथम संस्करणमा जम्मा ७ टिमले भाग लिएको थियो । पुरुष तर्फ मन्थली नगरपालिका वडा नं. ८, चिसापानी प्रथम, मन्थली नगरपालिका वडा नं. १०, चनखु द्वितीय र मन्थली नगरपालिका वडा नं. ७, भटौली तृतीय भएको थियो भने महिला तर्फ मन्थली नगरपालिका वडा नं. ७, भटौली प्रथम, मन्थली नगरपालिका वडा नं. १३, हरि चिण्डे द्वितीय र मन्थली नगरपालिका वडा नं. ६, भलुवाजोर हुन सफल भएको थियो ।

२.२.२ स्वास्थ्य शाखा

नेपालको संविधानले स्वास्थ्यलाई जनताको मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरे अनुसार गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सर्व सुलभ तरिकाबाट जनतालाई पुर्याउनु नेपाल सरकारको नीति रहेको छ । नेपाल सरकारले निर्धारण गरे अनुसारको नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गरी गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न पालिका स्तरमा स्वास्थ्य सेवाको योजना तर्जुमा गर्ने, कार्यक्रम सञ्चालन तथा सेवा प्रदान गर्ने, कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने र गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चित गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी तथा दायित्व रहेको छ । यस नगरपालिका भित्र स्वास्थ्य सेवा सरल र सहजरूपमा उपलब्ध गराउन ३० वटा स्वास्थ्य संस्थाहरू सञ्चालित रहेका छन् । सरकारी संस्थाहरूमा कार्यरत १५५ जना स्वास्थ्य कर्मीहरूबाट गुणात्मक स्वास्थ्य सेवाहरू प्रवाहको प्रयास हुदै आएको छ । मुख्यतः स्वास्थ्य संस्था मार्फत प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक र प्रवर्धनात्मक सेवा दिनको लागि खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, पोषण, क्षयरोग, कुष्ठरोग, विरामी जाँच जस्ता सेवाहरू सञ्चालित छन् । जिल्ला सदरमुकाममा अवस्थित नगरपालिका भित्र सुविधा युक्त सरकारी १५ शैयाको गुणस्तरिय सेवा सहितको अस्पताल संचालन भएको हुँदा स्वास्थ्य सेवा प्रति नागरिकहरूको विश्वास बढेको पाईन्छ। जिल्लाको सदरमुकाम भए सँगै विरामी चापका आधारमा यस नगरमा ५० शैयाको अस्पतालको आवश्यकता छ। आ.व २०८१/८२ मा नगरभित्र स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न निम्नानुसार बजेट व्यवस्था गरी खर्च भएको थियो ।

रु. हजारमा

क्र.स.	विवरण	आ.व २०७५/०८०			आ.व २०८०/०८१			आ.व २०८१/०८२		
		बजेट	खर्च	प्रगति %	बजेट	खर्च	प्रगति %	बजेट	खर्च	प्रगति %
१	संघीय	८२४५६	९९९५.५	९८.४२	८८४५२	८०९८४.०५०	९४.९५	८६७४३	८२८६४.९५	९५.५३%
२	प्रदेश	२९५०	२९९९	९८.९६	६७८४	३९३६.३५८	५८.०२	८२४८	७६८९.९८	९३.०२३%
३	स्थानीय	२७०००	२४७५५	९१.६८	२०२८९.४८	१९९९७.९९६	९९	२३९००	२२९४८.९८	९५.८८%
	जम्मा	११२४०६	१०८८३०	९७	११९५२५.४८	१०४९७५.२३	९३.३६	११८०९१	११२७०३.९२	९५.४४%

स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू

क) राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम नेपाल सरकारको प्राथमिकीकरण गरिएको कार्यक्रम हो । जसले अधिकतम रोगहरू लाग्नबाट सुरक्षा प्रदान गर्दछ । जस अन्तर्गत १ वर्ष मुनिका शिशुहरूलाई ११ वटा सरुवा रोगहरू (क्षयरोग, भ्यागुते रोग, लहरेखोकी, धनुष्टंकार, हेपाटाइटिस बि, हेमोफिलस इन्ल्यूएन्जा बी, पोलियो, टाइफाइड, स्वेबेला, पिसिभि) र जोषिखिमूर्णजिल्लास्तरमा २१ देखि २३

महिनाका बालबालिकालाई इन्सेफलाइटिस तथा गर्भवती महिलाहरूका लागि टी.टी./ टी.डी. खोपको रूपमा प्रदान गरिंदै आएको छ । जसबाट बालबालिकामा हुने विरामी दर, मृत्यु दर र अपाङ्ग दरलाई कम गर्नु नै राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको लक्ष्य रहेको छ।

यस मन्थली नगरपालिकामा आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा एक वर्ष मुनीका ५४ प्रतिशत बालबालिकाहरूले BCG खोप, ९ देखि ११ महिनाका ७७ प्रतिशत बालबालिकाहरूले दादुरा रुवेला खोप १ र १२ देखि २३ महिनाका ८८ प्रतिशत बालबालिकाहरूले दादुरा रुवेला खोप २ लगाएका छन् । प्रतिशतको हिसावले हेर्दा जति देखिएता पनि खोप लगाउनबाट कुनै पनि बालबालिकाहरू वञ्चित नभएको पाईन्छ ।

क) पोषण कार्यक्रम

पोषण कार्यक्रमको लागि यस मन्थली नगरपालिका बाट विभिन्न नविनतम कार्यहरू विगतका दिन देखि हुदै आईरहेको छन् जस्तै:

- छोरि जन्म लाई प्रोत्साहान र सुत्केरि सँग उप मेयर कार्यक्रम संचालन तथा निरन्तरता ।
- सुत्केरी कोसेली भेट कार्यक्रम ।
- विधालय, सामुदायिक, आमा समुहमा पोषण स्वास्थ्य शिक्षा ।
- बालमैत्री स्थानिय शासन कार्यक्रममा स्वास्थ्यको सुचांक लाई विशेष महत्व दिईनु ।
- संस्थागत सुत्केरी हुने सुत्केरी महिला लाई संस्थामा वसुन्जेल निःशुल्क पोषिलो खाना को व्यवस्था ।
- सुत्केरी महिला लाई पोषिलो ज्वानोको भोल र कुरुवा लाई खाना को व्यवस्था
- पोषण कर्नर र स्तनपान कक्ष सबै स्वास्थ्य संस्था,विधालय नर्स भएको विधालय र पालिकामा हुनु ।
- स्वास्थ्य बीमामा विपन्न नागरिक म.स्वा.स्व.से दलित महिला, एकल महिला, ख वर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्ति समाहित भई ३१५ घरपरिवार लाई नगर बाट बीमा गराएको छ।

नेपालमा भएको कुपोषण मध्ये प्रोटिन ईनर्जीसँग सम्बन्धित कुपोषण, आयोडिनको कमिले हुने विकृति, आइरनको कमीले हुने तथा भिटामिन ए को कमीले हुने कुपोषण बढी पाईन्छ । नेपालमा बालबालिका तथा महिला यसबाट बढी प्रभावित भएकोले त्यस समुहका व्यक्तिलाई बढी प्राथमिकता दिई स्वास्थ्य सेवाहरू सञ्चालन गरिएको छ । बालबालिकालाई लक्षित गरी तौल लिएर उनीहरूको अवस्थालाई लेखाजोखा गरी उचित स्वास्थ्य सल्लाह दिने, ६ महिनासम्म आमाको दुध मात्र खुवाउने र ६ महिना पछि अरु थप खाना सुरुवात गर्ने, एक वर्ष माथिका बालबालिकालाई वर्षको दुई पटक जुकाको औषधि खान दिने तथा सम्पूर्ण विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई वर्षको दुई पटक जुकाको औषधि स्कुल मार्फत वितरण गर्ने कार्य हुन्छ । यस्तै छ महिना देखि ५ वर्षसम्मका बालबालिकालाई वर्षको दुई पटक भिटामिन ए वितरण गर्ने कार्य गरिन्छ । गर्भवती महिलामा रक्त अल्पता सम्बन्धी रोग बढी रहेकोले गर्भवती भईसकेपछि चौथो महिनाबाट निजहरूलाई निःशुल्क आइरन चक्की वितरण गर्ने कार्य भईरहेको छ । किशोरीलाई आइरन चक्की नियमित वितरण भई रहेको अवस्था छ ।

यस नगरपालिका भित्र पोषण सेवा अन्तर्गत आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा लगभग

६६ प्रतिशत प्रतिशत वालवालिकाहरूले तौल लिने सेवा लिएको देखिन्छ । ०-११ महिनाका वालवालिकाहरू ६६ प्रतिशत, १२ देखि २३ महिनाका वालवालिकाहरूले नियमित सेवा लिएको पाएको छ साथै ०-२३ महिनाका वालवालिकाहरू लगभग शत प्रतिशतले तौल लिएको देखिन्छ । जसको कारण बच्चा हुकदै गर्दा आमाहरू शहरबाट गाउँ फर्कने भएको कारणले पनि सेवाग्राहीको संख्या बढेको हो । समग्रतामा हेर्दा जन्मे देखि १ वर्षसम्मको प्रगति लगभग सतप्रतिशत भन्दा बढी देखिन्छ । जसले गर्दा सबै वालवालिकाहरूले तौल लिने गरेको भन्न सकिन्छ र पोषण कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन भएको देखिन्छ ।

ख) समुदायमा आधारित नवजात शिशु तथा बाल रोगको एकीकृत व्यवस्थापन कार्यक्रम

पाँच वर्ष सम्मका वालवालिकाको श्वासप्रश्वास र भाडापखाला नियन्त्रणका लागि चाहिने आवश्यक औषधीहरू समेत स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध गराईएको छ । पालिकामा कार्यरत सबै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई समेत यस सम्बन्धी तालिम र अत्यावश्यक केही औषधीहरू र जीवनजल वितरण गर्ने जिम्मा दिइएको छ । प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाहरूमा ओ.आर.टि. कर्नर राख्न लगाई यस सम्बन्धी उपचारमा सहजता ल्याइएको छ ।

एकीकृत बालरोग व्यवस्थापनको अवस्था विश्लेषण गर्दा ५ वर्ष मुनिका रुघाखोकी लागेका वालवालिकाहरू मध्ये लगभग १०० जनामा २.२ जनालाई मात्र निमोनिया भएको देखिन्छ । साथै भाडापखाला लाग्दा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले घरेलु उपचार सम्बन्धी परामर्श दिने तथा वालवालिकाहरूको लागि तत्काल जीवनजल वितरण गर्ने गरी व्यवस्था मिलाईएको हुँदा जलवियोजन/ कडा जलवियोजन समेत नभएको पाइन्छ । जसले गर्दा शिशु र बाल मृत्युदर समेतलाई कम गरेको देखिन्छ ।

ग) सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम

सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको मुख्य लक्ष्य भनेको गर्भवती तथा सुत्केरी अवस्थामा देखापर्ने जटिलताको कारणबाट हुने मातृ तथा नवजात शिशुको मृत्यु तथा रुग्णता घटाउनु हो । विश्व स्वास्थ्य संगठनको तथ्याङ्क अनुसार सबै गर्भहरू जोखिममा रहेका हुन्छन् । गर्भवती, सुत्केरी र सुत्केरी पश्चात देखिने जटिलताहरू भविष्यवाणी गर्न कठिन हुन्छन् । नेपालमा मातृ मृत्यु अति उच्च हुनुको प्रमुख कारण प्रसूति सँग सम्बन्धित जटिल समस्याहरूको तत्काल उपचार तथा व्यवस्थापन गर्नमा ढिलाई हुनु हो । जटिलताहरूको समयमै पहिचान गर्न नसक्नु अथवा समस्यालाई सामान्य रूपमा लिएर समयमै उपचार गराउने तर्फ नलाग्नु, आकस्मिक प्रसूति सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्थाको उपलब्धता र त्यसमा पहुँच नहुनु, गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको कमी, सामाजिक, सांस्कृतिक तथा परम्परागत धारणा आदि कारणहरूले गर्दा आमाको मृत्यु हुने गरेको छ ।

यस पालिका स्तरको प्रथम पटकको गर्भजाँच र प्रोटोकल अनुसार चौथो पटक गर्भ जाँचको अवस्था हेर्दा प्रथम पटक गर्भ जाँच गर्ने ५१.४७ प्रतिशत मध्ये गर्भवती महिलाले चौथो गर्भजाँच ४७.२५ प्रतिशतले गरेको देखिन्छ । आठ पटक गर्भ जाँच ४० प्रतिशत रहेको छ । पहिलो गर्भ जाँचको तुलनामा चौथो गर्भ जाँच कम हुनुको कारण गर्भवतीको शुरु अवस्थामा स्थानीय स्वास्थ्य संस्था मार्फत सेवा लिने र प्रसूति हुने समयमा सुविधा सम्पन्न अस्पतालमा प्रसूति सेवा लिन जाने भएको कारणले चौथो पटकको गर्भजाँच त्यसै स्वास्थ्य संस्था मार्फत हुने भएकाले

कुनै पनि व्यक्ति प्रोटोकल अनुसार चौथो पटक गर्भ जाँच गर्ने सेवाबाट वञ्चित भएको देखिदैन तर ८ पटक गर्भ जाँच गर्ने संख्या बढाउनु पर्ने देखिन्छ । संस्थागत प्रसुति हुने दर ६७.३९ प्रतिशत देखिन्छ । जसलाई बढाउनको लागि मन्थली अस्पताल मन्थलीमा **CEONC** सेवा समेत सुचारु गरी सेवा प्रदान गरिएको छ जटिलता युक्त प्रसुति शल्यक्रिया (CS) मार्फत ६१ जनाले प्रसुति गराई सेवा प्राप्त गरेका छन् ।

क) परिवार नियोजन कार्यक्रम

स्वास्थ्य संस्था तथा अस्पताल र विभिन्न संघ संस्था लगायत घुम्ती शिविरद्वारा परिवार नियोजन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी गुणस्तरीय सेवा दिइ आमा तथा बच्चाको स्वास्थ्यमा सुधार ल्याई उच्च मृत्यु दर घटाउनु यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य हो ।

नेपाल सरकारले परिवार नियोजनको अस्थायी साधन प्रयोग गर्ने दम्पतिको लागि स्वास्थ्य संस्था मार्फत उपलब्ध गराएको अस्थायी साधनहरू मध्ये सबै भन्दा बढी नयाँ प्रयोगकर्ता संख्याले प्रयोग गर्ने साधन डिपो प्रोभेरा सुई, दोश्रो प्रयोग गर्ने साधनमा पिल्स चक्की र त्यसपछि प्रयोग गर्ने साधनमा इम्प्लान्ट र सबैभन्दा कम प्रयोग गर्ने साधनमा आयुसिडि रहेको छ । जसमा पिल्स चक्की र डिपो प्रोभेरा सुई जो कोही स्वास्थ्य कर्मीले पनि सेवा दिन सक्ने र पहिला देखिनै स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध भएकोले सेवाग्राही संख्या बढी रहेको देखिन्छ । आयुसिडि र इम्प्लान्ट सेवा लिनको लागि सोही सम्बन्धी विशेष तालिम प्राप्त गरेको व्यक्ति आवश्यक हुने भएकोले तालिम प्राप्त व्यक्ति सबै स्वास्थ्य संस्थामा नहुनुको कारणले उक्त सेवाहरू लिनेको संख्या सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा बराबर देखिदैन । साथै सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सेवा दिने व्यक्तिहरू नभएको कारणले आयुसिडि र इम्प्लान्ट सेवा लिने सेवाग्राहीको संख्या कमी भएको हो । सबै स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्य कर्मीहरूलाई तालिमको व्यवस्था गरी सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइएमा सेवाग्राहीको संख्या बढाउन सकिने अवस्था देखिन्छ । हाल यस नगरपालिकाका दम्पतीहरूको परिवार नियोजन प्रयोगकर्ता दर (CPR) ३५.६३ प्रतिशत रहेको छ ।

ख) क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम

यो क्षयरोग नेपालको प्रमुख जनस्वास्थ्य समस्याको रूपमा रहेको छ । नेपाल सरकारले यसलाई पहिलो प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम अन्तर्गत राखेर विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । नेपालले विश्व स्वास्थ्य संगठन (WHO) को मापदण्ड अनुसार सन् १९९६ बाट डट्स विधिद्वारा क्षयरोगका विरामीलाई उपचार गर्ने नयाँ पद्धति शुरू गरि यस कार्यक्रमलाई विशेष महत्व दिदै आएको छ ।

जिल्लाको एक मात्र पालिका यस नगरपालिकामा क्षयरोगमुक्त नेपाल अभियान कार्यक्रम आ.व २०८०/०८१ देखि शुरू भएको हो र नेपाल सरकारको नेतृत्वमा शुरू गरिएको नविनतम क्रियाकलाप हो। यसको उद्देश्य भनेको क्षयरोग अन्त्यका लक्ष्य प्राप्तिको लागि गरिने प्रयासहरूलाई गति दिनु रहेको छ। यस कार्यक्रमको मुख्य क्रियाकलापहरू जस्तै सक्रिय क्षयरोग खोजपड्ताल कार्यक्रम, क्षयरोग रोकथाम उपचारको पहुँचमा वृद्धि, क्षयरोग उपचारको गुणस्तरमा सुधार, हेरचाह तथा सामाजिक सुरक्षण, स्थानिय तहमा रहेका सबै सरोकारवालाहरू तथा समुदायको संलग्नता हरू हुन ।

पालिकामा नयाँ क्षयरोगी पत्ता लगाउने दर कमै देखिन्छ किन भने जिल्लामानै Gene Xpert तथा Advance technology AI digital X-ray नहुनु मुख्य कारण रहेको छ जवकि १ वर्षमा २५२ जनाको ल्याव परिक्षण गर्दा जम्मा १ जना पोजेटिभ आउनु हो यो आ.व.मा ३२ जना जम्मा केश मध्ये जम्मा १ जना मात्रको यहि रोग पत्ता लगाउन सिकिएको अवस्था छ तर जिल्ला बाहेक सानो ठिमि स्थित राष्ट्रिय क्षयरोग नियन्त्रण केन्द्रको ल्यावमा परीक्षणवाट पत्ता लागेको ३१ सहित जम्मा ३२ जनाको उपचार गरिएको छ ।

क) कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम

कुष्ठरोग नेपालमा सामाजिक समस्याको रूपमा रहेको रोग मध्ये एक हो । यस नगरपालिकामा राष्ट्रिय स्तरको कुष्ठरोग निवारणको अवस्था देखिदैन । राष्ट्रले कुष्ठरोगको Incidence rate १०००० जनसंख्यामा १ भन्दा कम कुष्ठरोग प्रभावित व्यक्ति भएमा निवारण भएको मान्दछ । तर यस नगरपालिकामा कुष्ठरोग प्रभावितको संख्या १ जना रहेको छ । जुन संख्या प्रति १०००० मा ०.२५ प्रतिशत हुन आउछ । जसले गर्दा यस पालिकामा कुष्ठरोग Elimination को अवस्थामा रहेको भन्न सकिन्छ ।

ख) आयुर्वेद कार्यक्रम

यस नगरपालिका अन्तर्गत मनपा-८ चिसापानीमा एउटा मात्र आयुर्वेदिक केन्द्र रहेको छ । यस आयुर्वेदिक सेवा मार्फत विभिन्न सेवाहरु जस्तै जेष्ठ नागरिक पोषण कार्यक्रम, स्तनपायी महिलाहरुको पोषण कार्यक्रम, विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा कार्यक्रम, स्थानीय जडिवुटी चिनारी तालिम कार्यक्रम, आयुर्वेद शहरी गाँउघर क्लिनिक सेवा, नागरिक सँग स्वास्थ्यकर्मि कार्यक्रम, मुख्यमन्त्रि जनता स्वास्थ्य कार्यक्रम, नागरिक आरोग्य समुह गठन, दैनिक योग र निरोगी अभियान कार्यक्रम अन्तर्गत समुदाय स्तरमा नै ल्याव सहितको निशुल्क स्वास्थ्य शिविर जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिएको छ । जसमा औषधालयवाट विरामी उपचार १७३३ जना, पञ्च कर्म पूर्वकर्म सेवा ६१३ जना, विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा १८० जना, नागरिक सँग स्वास्थ्यकर्मि कार्यक्रम सेवा २८० जना, मुख्यमन्त्री जनता स्वास्थ्य कार्यक्रम सेवा ९६ जना नागरिक आरोग्य सेवा गठन १ (कठजोर) दैनिक योग सेवा (वार्षिक) २००० जनाले सेवा प्राप्त गरेका छन् ।

ग) विपन्न नागरिक औषधोपचार सिफारिस तथा सहयोग कार्यक्रम

विश्वमा हाल सुरुवा रोग भन्दा नसर्ने रोगको प्रकोप बढ्दै गएको अवस्था छ । मानिसको आहार, विहार र विचारको कारणवाट नसर्ने रोगको प्रकोप बढ्दै गएको हो । अस्वस्थ जीवनशैली, व्यायामको कमी, खानपान सम्बन्धी आनिवानी, निष्कृत्य जीवनशैली तथा निष्कृत्य आनिवानीको समस्या र वातावरणीय प्रदुषण आदिको कारणले नसर्ने खालका रोगहरुको कारणले आगामी १० वर्षमा विकसित र विकासोन्मुख राष्ट्रहरुको मानिसहरुको मृत्युको प्रमुख कारण नसर्ने रोग हुन सक्ने अवस्था छ । नसर्ने किसिमका दीर्घकालीन रोगहरु भएको कारणले व्यक्तिहरुले उत्पादनशील कार्य गर्न असमर्थ हुने र उपचारमा ठूलो व्ययभार व्यहोर्नुपर्ने भई उपचार हुन नसकी मृत्युवरण गर्नु पर्ने अवस्थालाई ध्यानमा राखी नेपाल सरकारले स्थानीय तहमा विपन्न नागरिक औषधि उपचार सिफारिस समिति गठन गरी मुटुरोग, मृगौलारोग, क्यान्सर, पार्किन्सन, अल्जाईमर्स, स्पाइनल इन्जुरी, हेड इन्जुरी तथा सिकलसेल एनेमिया गरी ८ किसिमका रोग लागेका विपन्न व्यक्तिहरुलाई समितिको सिफारिसमा रु. १,००,०००/- (अक्षरूपी एक लाख सम्म) उपचार सहूलियत दिने

व्यवस्था भए बमोजिम समितिले आ.व ०८१/०८२ मा जम्मा ८३ जना व्यक्तिहरूलाई सिफारिस गरिएको थियो । सिफारिस भएका व्यक्तिहरूको विवरण अनुसूची ४ मा रहेको छ ।

घ) दीर्घरोगी सुविधा

नेपालको संविधानले स्वास्थ्य सेवाको मौलिक हक लाई नागरिक सामु सुनिश्चित गरेको छ जस अनुरूप मिर्गौला प्रत्यारोपण गरेका, डाइलाइसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघात विरामीलाई औषधि उपचार वापत खर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धि कार्यविधि २०७८ अनुसार तोकिएको मापदण्ड पुर्‍याई सम्बन्धित विरामीले नगरपालिकामा निवेदन दिने व्यवस्था भए अनुसार हाल नियमित निवेदन पेश भए बमोजिम तलब भत्ता वा पेन्सन लगायत नेपाल सरकारबाट उपलब्ध गराइदै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त नगरेको नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको संस्था वा संगठन संस्थाबाट सरकारी सुविधा लगायत सामाजिक सुरक्षा भत्ता समेत नपाएको व्यक्तिहरूलाई मासिक रु ५,०००/- (अक्षरूपी पाँच हजार मात्र) प्रति व्यक्तिका दरले २०८१ जेठ र असार महिनाको औषधि उपचार वापत खर्च रकम देहाय बमोजिमका विवरण अनुसार चालु आ.व.को डाइलाइसिस गरि रहेको, क्यान्सर र मेरुदण्ड पक्षघातका विरामीहरूको औषधि उपचार वापत उपलब्ध गराउने कार्यविधि २०७८ अनुसार सोहि मन्थली नगरपालिकाको चालु आ.व. ०८१/०८२ मा मिर्गौला प्रत्यारोपण गरेका, डाइलाइसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघात भएका विरामीहरूको उपचार खर्च शिर्षक मध्येबाट रु. २१,४५,०००/- (अक्षरूपी एककाईस लाख पैतालिस हजार) निज रोगीहरूको व्यक्तिगत वैङ्क खातामा जम्मा गरि जम्मा ११८ जना व्यक्तिहरू लाभान्वित भएका छन । सिफारिस भएको व्यक्तिहरूको विवरण अनुसूची ४ मा समावेश गरिएको छ ।

ड) खोप कार्यक्रम

MR / IPV Vaccination Campaign गरी आ.व. २०८०/०८१ मा सेवा प्रदान गरिएको थियो । उक्त सेवाहरूको विवरण अनुसूचि ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

२.२.३ महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण

राष्ट्रको समुन्नत विकासको लागि हरेक क्रियाकलाप, राष्ट्रका संयन्त्र देखि नीतिनिर्माण तहसम्म महिलाको सहभागिता आवश्यक हुन्छ । नेपालमा ग्रामीण क्षेत्रको महिलाहरूको आर्थिक सामाजिक रूपमा विपन्न तथा विकासका अवसरबाट वञ्चित हुनुपरेको यथार्थलाई मध्यनजरगरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुदै आएका छन् । नेपालको संविधानले व्यवस्था गरे बमोजिम संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था स्थापनासंगै राज्यको पुनसंरचना संघ, प्रदेश, स्थानीय तह भएको हुदाँ हरेक स्थानीय तहमा महिला बालबालिका तथा समाजकल्याण उपशाखाको रूपमा विस्तार भएको छ । यसै क्रममा आ.व. २०७४/०७५ देखि यस मन्थली नगरपालिकामा महिला बालबालिका तथा समाजकल्याण उपशाखा मार्फत आर्थिक सामाजिक सास्कृतिक, राजनितिक रूपले पछाडि परेका अवसरवाट वञ्चित विपन्न वर्गका महिला बालबालिका र समाजमा पछाडि परेका लक्षित वर्ग एवं जेष्ठ नागरिकहरूलाई विभिन्न चेतनामूलक, सीपमूलक कार्यक्रमको माध्यमबाट क्षमता अभिवृद्धि गरी आत्मनिर्भर बनाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिदै आएको छ । जुन प्रचार प्रसार, सहभागिता विस्तार र स्रोत परिचालनका अर्थमा स्थानीय सरकारको अनुपम अवसर पनि हो ।

मुलतः आर्थिक, सामाजिक, स्वास्थ्यसंस्कारकसाँस्कृतिकनैतिकरूपलेतिप्रकाशितपछिपछोरकाउभयसमेकित
विवेचनविपर्ययार्थीपमहिला,बालबालिका,बालवसतिगृहमा तथाअभिभावकप्रदेशकोअधिकारवालासहित
चित्तिमस्कुलगत,नासुखामूलकीपक्षार्थत्रन्नाक्रमकोयमध्यमकायत्मताअधिष्ठापितद्वितीयरीआत्मानिर्भर वनाउने,
लैङ्गिक भेदभावको विरुद्धमा महिलाहरुमा सामाजिकसशक्तिकरण गर्ने, लक्षित वर्गलाई राज्यको
मुल प्रवाहमा ल्याउन आयमुलक, सीपमूलक एवं चेतनामूलक, बालअधिकार र बालसंरक्षणको
क्षेत्रमा अभिमुखीकृत गर्नुका साथै वालमैत्री नगर स्थानीय शासन अवलम्बन तथा कार्यान्वयनका
लागी नगर तथा वडा स्तरमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन साथै घरधुरी सर्वेक्षण गरी
बाल वस्तुगत विवरण प्रकाशन नगर तथा वडास्तरमा बालबालिकाको क्षमता विकास बालमैत्री
स्थानीय शासनको ५१ वटा सूचक तथ्याङ्क सङ्कलन कार्य गरिएको छ । घोषणा गर्ने नीतिहरूलाई
ध्यानमा राखी सूचक प्राप्तिका लागी विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न आ.व. २०८१/०८२
मा आवश्यक बजेट व्यवस्था भई खर्च भएको छ ।

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७९/०८०			आ.व. २०८०/०८१			आ.व. २०८१/०८२		
		बजट	खर्च	प्रगति	बजट	खर्च	प्रगति	बजट	खर्च	प्रगति
१	संघीय	२००	२००	१००	२००	१९९.४	९९.५	२००	२००	१००
२	प्रदेश	१०५०	९९०	९४.२८	१०५०	९९	९५.५	११८८	३२७	२७.५२
३	स्थानीय	८५००	४७९८	५६.४५	१५७५०	९११६	५७.३९	१३५००	९१०७	६७.४५
	जम्मा	९७५०	५९८८	६१.४१	१७०००	१०३०५.४	७७	१४८८८	९६३४	६.७०

क) दिवसीय कार्यक्रम:

स्थानीय तहको संयोजनमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि नेपाल सरकारले अन्तराष्ट्रिय स्तरमा गरिएको प्रतिवद्धताहरूको कार्यन्वयन गर्न र कानुनी प्रवधान र विभिन्न किसिमको हक अधिकारवारे सन्देश आम जनसमुदायलाई जानकारी गराई सचेत गराउन दिवसीय कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो ।

- ❁ मानव वेचविखन विरुद्धको दिवस,
 - ❁ राष्ट्रिय वाल दिवस,
 - ❁ जेष्ठ नागकि दिवस र अल्जाईमर सचेतना दिवस
 - ❁ अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस,
 - ❁ लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान
 - ❁ अन्तराष्ट्रिय अपाङ्गता दिवस(डिसेम्बर ३)
 - ❁ मानव अधिकार दिवस (डिसेम्बर १०)
 - ❁ राष्ट्रिय महिला दिवस
- यसका अतिरिक्त अन्य दिवसहरू पनि मनाउँदै आएको छ ।

ख) सचेतना मूलक कार्यक्रम:

आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनीतिक व पर्यावरणीय क्षेत्रों में विकास के लिए आवश्यक नीतियों का निर्धारण।

विपन्न वर्गका महिला बालबालिका र समाजमा पछाडि परेका लक्षित वर्गलाई विभिन्न चेतनामूलक एवं जागरण तथा लैङ्गिक भेदभावको विरुद्धमा महिलाहरूमा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने गराउने उद्देश्यले सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको थियो ।

- ✱ महिला पुरुष सम विकास तथा कानुनी अधिकार सम्बन्धी प्रशिक्षण सञ्चालन
- ✱ महिला सहकारी संस्थाहरूलाई तालिम
- ✱ एकल महिला अभिमुखीकरण कार्यक्रम
- ✱ जेष्ठ नागरिकहरू सम्बन्धी सरोकारवाला बीच अन्तरक्रिया र सम्मान कार्यक्रम
- ✱ लैंगिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान सवै वडामा एक दिवसीय सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन

ग) सीप विकास कार्यक्रम

लक्षित वर्गलाई आर्थिक शसक्तिकरणको लागि स्थानीय स्रोत साधनको प्रयोग गरी ग्रामिण स्तरमा स्थानीय संभाव्यता अध्ययन गरी दिगो जीविकोपार्जनको लागि सीप र रोजगारीको अवसर प्रदान गर्न विभिन्न किसिमको आयमूलक सीपमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरू आवश्यकता अनुरूप सञ्चालनमा ल्याइएको थियो । विशेष गरी वाखा पालन, वंगुर पालन, कुखुरा पालन, उनी कपडा बुनाइ तथा पोते उनाइ सम्बन्धी एक महिने तालिम सञ्चालन गरिएको थियो ।

ख) अपाङ्गता तथा जेष्ठ नागरिकहरूको लागि परिचयपत्र वितरण

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू र जेष्ठ नागरिकहरूको मानवीय सम्बेदनालाई ध्यानमा राखी यस नगरपालिकाले दुरीको हिसावले टाढा/टाढा रहेको वडाहरूमा सम्बन्धित वडा कार्यलयको समन्वयमा घरदैलोमा सेवा प्रवाह गर्ने उद्देश्यले अपाङ्गता तथा जेष्ठ नागरिकहरूको लागि परिचयपत्र वितरणका लागि घर दैलो कार्यक्रम सञ्चालन गरियो ।

ग) बालअधिकार तथा बाल संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम

बाल मैत्री स्थानीय शासन (CFLG): बालमैत्री स्थानीय शासन (ऋन) भन्ने शब्दावलीले यस्तो शासन प्रणालीलाई जनाउँछ, जसले बालबालिकाका हक अधिकार, संरक्षण, सहभागिता, विकास तथा सुरक्षाका पक्षहरूलाई प्राथमिकता दिदै नीति, कार्यक्रम र बजेटमा बालमैत्री समावेश गर्छ । नेपाल सरकारले २०६६ सालमा ऋन रूपरेखा (Framework) ल्याएको हो, जसअन्तर्गत स्थानीय तहहरूले आफ्ना कार्य, योजना, बजेट र सेवा वितरणमा बाल अधिकार सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ । यसले बालबालिकाको सर्वोत्तम हित (Best Interest of the Child) लाई आधार मानेर काम गर्छ ।

बालवचाउ, संरक्षण, विकास र सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै बालअधिकारको पालना, सम्मान, संवर्द्धन, परिपूर्ति एवं बालमैत्री स्थानीय तह निर्माण गरी बालबालिकाको सर्वोत्तम हित सुरक्षित गर्न, बालअधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय महासन्धि, १९८९, नेपालको संविधान, बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५, बालबालिका सम्बन्धी नियमावली, २०७८, बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति, २०६८, बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८, बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधि, २०७९ यस मन्थली नगरपालिकाको, बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७, बालबालिका सम्बन्धी विद्यमान कानूनहरू तथा स्थानीय सरकार

सञ्चालन ऐन, २०७४ ले व्यवस्था गरेका विषयहरूलाई कार्यान्वयन गर्न वान्छनीय भएकोले बालबालिकाको विकासका लागि यस मन्थली नगरपालिकाले बाल अधिकार र बालसंरक्षणमा तपशिल अनुसारका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको थियो । फल स्वरूप नगरपालिकालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त पालिका घोषणा गर्ने चरणमा पुगेका छौ । १४ वट्टै वडाहरूलाई २०८२ जेष्ठ २८ गते एकै दिन बालमैत्री वडा घोषणा गर्न सफल भई

स्थानीय तहमा बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता किन पर्छ ?

क. बालबालिकाको सबैभन्दा नजिकको शासन तह – स्थानीय सरकार हो:

✱ बालबालिकाको दैनिक जीवनसँग प्रत्यक्ष सरोकार भएका सेवा (शिक्षा, स्वास्थ्य, सरसफाइ, संरक्षण आदि) स्थानीय तहले नै दिन्छ ।

✱ उनीहरूको समस्या, आवश्यकता र आवाज स्थानीय स्तरमै छिटो सम्बोधन गर्न सकिन्छ ।

ख. स्थानीय योजना, नीति र बजेटमा बालबालिकालाई समेट्न आवश्यक:

✱ धेरैजसो योजना वयस्क केन्द्रित हुने भएकाले, बालबालिकाको हितका कार्यक्रम छुट्ने सम्भावना हुन्छ ।

✱ CFLG मार्फत बालमैत्री योजना, कार्यक्रम र बजेट सुनिश्चित गर्न सकिन्छ ।

ग. बाल अधिकारको सुनिश्चितता:

✱ नेपालले बाल अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिहरू (जस्तै, गल्फचक्र) मा हस्ताक्षर गरेको छ, जसको कार्यान्वयन स्थानीय तहमै हुनुपर्छ ।

✱ बाल विवाह, बाल श्रम, हिंसा, लैंगिक विभेद आदि समस्या स्थानीय स्तरमै समाधान गर्न सकिन्छ ।

घ. बालबालिकाको सहभागिता प्रवर्द्धन:

✱ निर्णय प्रक्रियामा बालबालिकाको आवाज सुन्ने र उनीहरूको सुझावलाई प्राथमिकता दिने अवसर स्थानीय तहबाट नै सुरु हुन्छ ।

आर्थिक वर्ष ०८१/०८२ मा मन्थली नगरपालिकाले बालमैत्री स्थानीय शासन अन्तर्गत सम्पन्न गरेका प्रमुख क्रियाकलापहरू यस प्रकार छन्

१. बैठक तथा समन्वयात्मक गतिविधिहरू:

१. नगर बाल सञ्जालको बैठक – १३ पटक

२. बालमैत्री स्थानीय शासन समिति – ४ पटक

३. बाल अधिकार समिति – ४ पटक

४. कार्यान्वयन सहजीकरण समिति – ७ पटक

५. नगर स्तरीय किशोरी वृत्त – ५ पटक

६. बालमैत्री वडा सहजकर्ताहरू – १० पटक

७. मुल समारोह समिति र उपसमितिहरू – बैठकहरू सञ्चालन

८. वडा र नगरका सबै नीतिगत संरचनाहरू (बाल समूह, किशोरी सञ्जाल, निगरानी समूह आदि) का नियमित बैठकहरू

२. प्रमुख कार्यक्रमहरू:

१. पौष १४, २०८१: बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरूमा छलफल – ५३ जनाको सहभागिता
२. पौष २०, २०८१: स्कूलमा ‘गुड टच/ब्याड टच’ सम्बन्धी तालिम – ९८ जना सम्पर्क शिक्षक
३. फागुन ११, २०८१: अन्तिम सूचक मापन कार्यक्रम – २१९ जना सहभागी
४. वैशाख ८, २०८२: अन्तरक्रिया कार्यक्रम – ७१ जना सहभागी (जिल्ला अनुगमन समिति, वडा अध्यक्ष, शाखा प्रमुख आदि)
५. वैशाख ६, २०८२: पत्रकार र संघसंस्थासँग अन्तरक्रिया – ५९ जना सहभागी
६. वैशाख १४, २०८२: सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम – १९३ जना सहभागी
७. वैशाख २५, २०८२: बालमैत्री नगर घोषणा मूल समारोह समिति गठन – ७७ जना सहभागी
८. जेष्ठ २८, २०८२: १४ वटै वडाहरूमा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा कार्यक्रम
९. असार ११, २०८२: लगानी सम्मेलन – १२६ जना सहभागी, विभिन्न संघ-संस्थाबाट लगानीको प्रतिबद्धता

३. संरचना र दस्तावेज विकास:

१. जिल्ला समन्वय समितिबाट अनुगमन गरी बाल मैत्री वडा घोषणाका लागी अनुमति पत्र प्राप्त
२. १४ वटै वडालाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा (२०८२/०२/२८)
३. बालमैत्री स्थानीय शासनको स्थिति पत्र तथा रणनीतिक कार्ययोजना तयार गरी किताब प्रकाशित
४. मुख्यमन्त्री तथा मन्त्री परिषद्को कार्यालयमा बाल मैत्री नगर घोषणाका लागी आधार तथा कागजात पेश
५. कागजात व्यवस्थापन र आधार कागजातहरू सम्पर्क कक्षमा व्यवस्थित रूपमा राखिएको
६. मुख्य मन्त्री तथा मन्त्री परिषद् मार्फत मन्थली नगरपालिका भित्रका वडा नं. १, ४ र ५, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मन्थली अस्पताल, सेफ हाउस, बाल उद्यान, भैरवी माध्यमिक विद्यालय सुनारपानी अनुगमन गरी आवश्यक राय सल्लाह सुझाव प्रादन गरी थप कागजात पेश गरिएको ।
७. ९ वटा उप-समिति गठन गरी नगर घोषणा तयारीका लागि तयारी अवस्थामा रहेको छ ।

४. सचेतना र निगरानी गतिविधिहरू:

१. बाल विवाह, बाल श्रम र बालबालिकासँग सम्बन्धित नीतिहरूमा सचेतना तथा क्षमता विकास कार्यक्रमहरू
२. होटल, पसलहरूमा बाल श्रम अनुगमन
३. वडा सहजकर्तासँग नियमित समन्वय र सहजीकरण
४. अनिवार्य शिक्षाका लागी सम्पूर्ण वडामा शिविर सञ्चालन गरिएको

पूर्वधारणाविकास

२.३.१ योजना तथा अनुगमन

योजना भावी दिनमा गरिने कार्यहरूको दस्तावेज हो । निर्मित योजनाहरूको आधारमा नै भावी कार्य दिशा निर्दिष्ट हुने गर्दछ । नेपाल सरकारले स्थानीय स्तरमा योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७५ जारी गरी स्थानीय तहको योजना निर्माण र स्वीकृत गर्ने प्रक्रियाको बारेमा स्पष्ट गरेको छ । सो दिग्दर्शनले तोकेको प्रक्रिया अवलम्बन गरी यस मन्थली नगरपालिकाले टोल वस्तीका आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्ने सम्बन्धमा वस्ती स्तरबाटै योजनाहरूको छनौट गराउने, वस्ती स्तरबाट आएका योजनाहरू वडा समितिबाट प्राथमिकीकरण गरी नगरपालिकामा आउने प्रणालीको विकास गरिएको छ । नगरपालिकाको स्रोत साधनलाई वडाको जनसंख्या, भूगोल, राजश्वमा योगदान जस्ता सूचकहरूको आधारमा वडा सिलिङ्ग निर्धारण गरी योजनाहरूको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । आयोजना एवं कार्यक्रमहरू विशेष गरी पूर्वाधार निर्माणमा सार्वजनिक, निजी, सामूहिक लागत साभेदारी तथा बाह्य स्रोत परिचालनमा प्राथमिकता दिने, रोजगारी सिर्जना हुने, वातावरणमा कम असर पर्ने, कम लागतमा धेरै जनसंख्या लाभान्वित हुने तथा ठूला क्रमागत योजनाहरूमा प्राथमिकता दिने जस्ता नीतिहरू अख्तियार गरिएका छन् । यिनै नीतिहरूको आधारमा बजेट विनियोजन भई कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका थिए । योजना छनौट टोल वस्तीबाट आवश्यकता पहिचान गर्न लगाई वडा समितिमार्फत प्राथमिकीकरण गरी नगरपालिकामा पेश भएका योजनाहरू कार्यपालिका हुँदै नगर सभाबाट योजनाहरू स्वीकृत हुने गरेको छ । योजना सम्बन्धी विवरण अनुसूची ५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

वडागत योजना कार्यान्वयनको अवस्था:

आ.व. २०८०/०८१ मा वडा सिलिङ्ग, संचित कोष, प्रदेश सवारी कर, प्रदेश समपूरक, संघीय विशेष अनुदान, संघीय समपूरक अनुदान, प्रदेश सशर्त, प्रदेश र स्थानीय पूर्वाधार विकास साभेदार, सडक बोर्ड जस्ता कोषहरूबाट ६४० वटा योजनाहरू रहेका थिए भने जस मध्ये ६२९ वटा योजनाहरू सम्भौता भएकोमा ६२६ वटा योजनाहरू सञ्चालन भई सम्पन्न भएका थिए । २ वटा योजना क्रमागत रूपमा सञ्चालन भइरहेको छ । ११ वटा योजना सम्भौता हुन सकेन । वडागत योजना कार्यान्वयन अवस्थालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आ.व. २०८१/०८२ को योजना सम्भौता तथा कार्य सम्पन्न विवरण सारांश

सि.नं	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	जम्मा योजना संख्या	६४० वटा	
२.	जम्मा सम्भौता संख्या	६२९ वटा	
३.	कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी भएका योजनाहरू	६२६ वटा	
४.	क्रमागत ठेक्का भएका योजनाहरू	२ वटा	
५.	सम्भौता नभएका ठेक्काहरू	११ वटा	
६.	कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी हुन बाँकी	१ वटा	

आ.ब. २०८१/०८२ को योजना संभौता तथा भूक्तानी सम्बन्धी अवस्था (संख्यामा)

वडा नं.	वडा सिलिङ	नगर स्तरिय/कन्टिजेन्सी	सा. पूर्वाधार	साना सिंचाई	ठेक्काबाट बचेको	प्रधान मन्त्री	खाने पानी	७०/३०	बाल मैत्री	सडक बोर्ड	प्रदेश/संघ सशर्त	विविध/विपद	जम्मा संख्या	संभौता संख्या	भूक्तानी संख्या
१	२८	५	७	१०	४	०	०	१	३	०	१	१५	७४	७२	७२
२	२९	२	०	०	०	१	०	१	३	१	१	४	४२	४२	४१
३	२३	०	१	०	१	१	१	१	२	०	२	३	३५	३४	३४
४	२०	२	४	०	१	१	२	१	५	१	४	१	४२	४२	४२
५	२५	१	३	१	१	१	२	२	४	०	१	२	४३	४२	४२
६	२१	०	२	०	१	१	०	१	५	१	१	३	३६	३५	३५
७	३६	३	३	१	०	१	०	२	१०	०	०	४	६०	५९	५९
८	२९	१	४	१	६	१	०	१	५	०	०	१	४९	४९	४९
९	२७	०	१	०	१	१	०	१	३	१	१	२	३८	३५	३५
१०	२१	२	२	४	०	१	०	१	२	०	०	४	३७	३६	३६
११	४७	१	३	४	०	१	२	१	८	०	१	२	७०	७०	६९
१२	४०	०	४	२	०	१	०	२	२	०	१	२	५४	५४	५४
१३	१८	०	१	१	२	१	०	१	३	०	१	२	३०	२८	२८
१४	१९	०	०	१	१	१	०	१	४	०	२	२	३१	३१	३१
	३८३	१७	३५	२५	१८	१३	७	१७	५९	४	१६	४७	६४१	६२९	६२७
													१००.००%	९८.१३%	९७.८२%

उपयुक्त तालिका अनुसार स्रोतका हिसावले १२ किसिमका योजनाहरू विभाजन भएको छ । सवैभन्दा वढी वडा सिलिङ्गबाट ३८३ वटा र सवैभन्दा कम सडक बोर्डको ४ वटा योजनाहरू सञ्चालन भएको छ । यसबाट योजना छनौट र कार्यान्वयनमा प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित समुदायको सहभागितामा आधारित रहेको छ भन्न सकिन्छ ।

योजनाहरूको अनुगमनको अवस्था:

नगर भित्र सञ्चालित योजनाहरूको नियमित रूपमा अनुगमन गरी गुणस्तर नियन्त्रणमा जोड दिनु पर्दछ । योजनाहरूको नियमित अनुगमन प्रणालीबाट प्रभावकारी रूपमा निर्धारित समय सीमामा योजना सम्पन्न गर्न र दीगोपनामा सहयोग पुग्दछ । योजना एवं कार्यक्रमको अनुगमनका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले उपप्रमुखलाई जिम्मेवार बनाएको छ । यस सन्दर्भमा यस नगरपालिका भित्रका दश लाख भन्दा माथिका योजना एवं कार्यक्रमहरूको अनुगमनका लागि उपप्रमुखको संयोजकत्वमा अनुगमन समिति गठन भई योजना सञ्चालन पूर्व, सञ्चालन भई रहेको अवधिमा र योजना सम्पन्न भए पछिका तीनै चरणमा हुने गरेको छ । योजनाको भुक्तानी प्रक्रियामा अनुगमनको प्रतिवेदनलाई अनिवार्य बनाइएको छ । सो भन्दा कम लागतका योजना एवं कार्यक्रमहरूको अनुगमन वडा स्तरीय अनुगमन समितिबाट हुने गरेको छ ।

नगर भित्र उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने योजना एवं कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न उपभोक्ता समिति परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि जारी गरिएको छ । उक्त कार्यविधिले वडा भित्र सञ्चालन हुने योजना एवं कार्यक्रमहरूको अनुगमनका लागि नागरिकहरूको स्तरबाट अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । योजना एवं कार्यक्रमहरू प्रभावकारिरूपमा सञ्चालन गर्न १० लाखभन्दा मुनीका आयोजनाहरू वडास्तरीय अनुगमन समिति र १० लाख भन्दा माथिका आयोजनाहरू नगरस्तरीय अनुगमन समितिबाट अनुगमन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । नगरस्तरीय अनुगमन समितिबाट आ व २०८१/०८२ मा योजना एवं कार्यक्रमहरूको अनुगमनको अवस्थालाई तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

अनुगमन भएका योजनाहरू (नगर स्तरीय अनुगमन समितिबाट)

क्र.स.	क्षेत्रगत योजनाहरू	अनुगमन भएको योजना
१	सडक	२१
२	खानेपानी	०
३	सिँचाई	१
४	भवन निर्माण	७
५	विविध	११
	जम्मा	४०

यस तालिकाबाट सञ्चालित योजनाहरूको गुणस्तर नियन्त्रणका लागि अनुगमन प्रणालीलाई ससक्त बनाएको देखिन्छ । भुक्तानी प्रणालीमा अनुगमन समितिको प्रतिवेदन अनिवार्य व्यवस्थाले पनि सबै आयोजनाहरूको अनुगमन हुने गरेको देखिन्छ । यो व्यवस्थालाई योजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारी व्यवस्थाको रूपमा लिन सकिन्छ ।

२.३.२ पूर्वाधार विकास

हाम्रो समाजमा विभिन्न क्षेत्रहरूको विकास मध्ये महत्वपूर्ण विकासको रूपमा पूर्वाधार विकासलाई लिइने गरिन्छ । विकास भने कै पूर्वाधार क्षेत्रको विकास हो भन्ने मान्यता रहेको छ । यो प्रत्यक्ष रूपमा देखिने र अनुभव गर्न सकिने हुन्छ । पूर्वाधार विकासको क्षेत्रलाई सम्मृद्धिको

आधारको रूपमा लिइएको छ । आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा “ठूला पूर्वाधार, समृद्ध आधार” भन्ने मुल आदर्श वाक्यका साथ नीतिहरू निर्माण गरिएका थिए । विशेष गरी पूर्वाधार निर्माणमा सार्वजनिक, निजी, सामूहिक लागत साभेदारी तथा वाह्य श्रोत परिचालनमा प्राथमिकता दिने, रोजगारी सिर्जना हुने, वातावरणमा कम असर पर्ने, कम लागतमा धेरै जनसख्या लाभान्वित हुने तथा ठूला क्रमागत योजनाहरूमा प्राथमिकता दिने जस्ता नीतिहरू अख्तियार गरिएका थिए । विशेषगरी संघ र प्रदेश सरकारको समन्वयमा नगर केन्द्र देखि वडा केन्द्र जोड्ने र प्रमुख बजार केन्द्र तथा कृषि उत्पादन केन्द्र जोड्ने सडकहरूलाई प्राथमिकता दिने नीति लिइएको थियो । यिनै नीतिहरूको आधारमा बजेट विनियोजन भई कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका थिए । योजना छनौट टोल वस्तीवाट आवश्यकता पहिचान गर्न लगाई वडा समितिमार्फत प्राथमिकीकरण गरी कार्यपालिका हुदै नगर सभाबाट योजनाहरू स्वीकृत हुने गरेको छ ।

पूर्वाधार योजनाहरूको प्रगतिको अवस्था

पूर्वाधारको क्षेत्रमा आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा ३३८ वटा, २०७७/०७८ मा ४८४ वटा, २०७८/०७९ मा ८४३ वटा र २०७९/०८० मा ५६३, २०८०/०८१ मा ४८९ वटा योजनाहरू निर्धारित भएका थिए । आ व २०८१/०८२ मा ६४१ वटा योजनाहरू तय भएका थिए जस मध्ये ६२९ वटा योजनाहरू सञ्चालनका लागि सम्पन्न भएका थिए जसमा ६२७ वटाको कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी भएको थियो । केही योजनाहरू क्रमागत रूपमा सञ्चालन भएका थिए । पूर्वाधारजन्य योजनाहरूको पाँच वर्षको तुलनात्मक उपलब्धि एवं कार्य प्रगतिको अवस्थालाई तल तालिकामा राखिएको छ ।

पूर्वाधार योजनाहरूको ६ वर्षको तुलनात्मक प्रगति अवस्था

क्र.स	योजनाहरू	एकाई	प्रगति						कैफियत
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	
१	सडक								
	नयाँ ट्याक	कि मि	१३.९९१	१५.९२	३३.१९	२१.५६	५.४	१.७०	
	चौडा वडाइएको	कि मि	८६.७८	३६.५३	३४.८५	१२.५२	९.३२	१२.५९	
	ग्रावेल सोलिङ्ग	कि मि	५.९००	८.७५	१०.९४	७.०५	४.३५	४.१५	
	सडक मर्मत	कि मि	१११	८.७५	४०.९६	७.४७	१७५	१४.१०	
	कालो पत्रे	कि मि	२.२२	८.७५	३.१५	९.३१	५.१८	२.४३	
२	खानेपानी								
	पाइपलाइन	कि मि	४६.९१	५६.४४६	९८.६८	७२.३६	६३.५७५	२९१६२	
	ट्याङ्की	वटा	३४	२८	५१.००	५४	२८	३६२	
	धारा	वटा	७	१९९	५	१९	७	२७	
३	सिचाई								
	पक्की	मिटर	१७७३	१५६७	३९७१	१०३९	७५८.६०	१८८०	
	कच्ची	मिटर	३००	१९०५.५	३०१९	३७५	१७३३	२०६५	
	पोखरी	वटा	१०	७	९	७	८	२१	
	पाइप	मिटर	३३१६	७१८७	५९६१	६१८२	८९३७	१८६२	
४	कार्यालय/ विद्यालय भवन/ सामुदायिक भवन/ शौचालय	वटा	६	२५	९	११	११	६६	
५	भोलुङ्गे पुल मर्मत	वटा	२	०	०	०	०		
६	अन्य पूर्वाधार	वटा	२९	२२	३७	२१२	६१	६९	

क्र.स	योजनाहरू	एकाई	प्रगति						कैफियत
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	
७	मठ मन्दिर	वटा	२१	४३	५६	२४	२७	१८	

स्रोत: पूर्वाधार शाखा

प्रस्तुत तालिका अनुसार पूर्वाधार निर्माण कार्य ७ वटा क्षेत्रमा भएको देखिन्छ । ७ वटा क्षेत्र मध्ये सडक निर्माणमा विभिन्न किसिमका कार्यहरू भएको छ । निर्दिष्ट नीति वमोजिम वडा कार्यालय जोड्ने सडकलाई वाह्रै महिना सुचारु गराउने अभिप्रायले चौडा वढाउने, ग्राभेलिङ गर्ने र सडक मर्मत गर्ने कार्यमा वढी जोड दिइएको पाईन्छ । यस प्रकारका कार्यहरूबाट नगर भित्रका मुख्य सडकहरू वाह्रै महिना सुचारु हुने अवस्था रहेपनि दीगोपना आउन सकेको देखिदैन । त्यसैले सडकको दीगोपनाका लागि कालोपत्रे सडक निर्माणमा ध्यान दिनु आवश्यक देखिन्छ ।

जलवायु परिवर्तनका असरले नगरका कतिपय वडाहरू सुख्ख ग्रस्त बन्दै गएको छ । आम नगरवासीहरू खानेपानीको समस्या भोगी रहेको सन्दर्भमा संघ र प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा खानेपानीको क्षेत्रमा लगानी विस्तार गरी सहश्राव्दीका लक्ष्यहरू परिपूर्तिमा योगदान पुर्याउनु पर्ने देखिन्छ ।

२.३.३ नक्शा पास

मन्थली नगरपालिकामा शहरीकरण हुँदै गएसँगै यसको व्यवस्थापन गर्न यस कार्यालयले भवन निर्माण तथा वस्ती विकास शाखाको व्यवस्था गरी सो सम्बन्धी काम गर्दै आएको छ । मन्थली नगरपालिकालाई व्यवस्थित शहरको रूपमा विकास गर्नका लागि भवन निर्माण गर्दा भवन निर्माण मापदण्ड २०७२ एवं भवन निर्माण आचारसंहितालाई मध्यनजर गरिएको छ । हाल भवन निर्माणका लागि नक्सापास गरेर मात्र भवन निर्माण कार्य गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । विगतमा बनेका मापदण्ड पुगेका घरहरूको नक्सा पास गरिएको छ भने मापदण्ड नपुगेका घरहरू अभिलेखीकरण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइएको छ । बनेका घरहरूको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरेर मापदण्ड पुरा भएका घरहरूलाई मात्र निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र प्रदान गर्दै आएको छ ।

वस्ती विकास तथा भवन निर्माण सम्बन्धी कार्य प्रगतिको अवस्था

क्र.स	विवरण	आ.व. २०७६/०७७	आ.व. २०७७/०७८	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०	आ.व. २०८०/०८१	आ.व. २०८१/०८२	कैफियत
१	नक्शा पासको लागि परेको निवेदन	३३	३६	१८	१०	६	११	
२	Plinth Level अनुमति	३०	३३	१४	७	६	६ (अस्थायी निर्माण)	
३	Super Structure अनुमति	२५	१५	६	१	०	०	
४	आंशिक निर्माण सम्पन्न	०	१४	२	४	०	०	
५	निर्माण सम्पन्न	११	३	२	३	५	०	
६	अभिलेखीकरण	३०	२४	१८	०	५३	१०	

नापी तर्फ

निवेदन प्राप्त: ५९ वटा

कार्य सम्पादन: ५१ वटा

वाँकी: ८ वटा (विवादित)

- वडा कार्यालय अन्तर्गतका निवेदन संख्या ५ मध्ये १ विवादका कारण हुन नसकेको ।

- सार्वजनिक जग्गाको निवेदन संख्या ४ मध्ये २ विवादका कारण हुन नसकेको ।
- व्यक्तिगत तथा संस्थागत निवेदन संख्या ३० मध्ये ५ विवादका कारण हुन नसकेको ।
- चिसापानी सब-डिभिजन बन कार्यालयबाट प्राविधिक सहयोग माग भएको संख्या २० (सवै काम पुरा भएको) ।

२.४ आर्थिक विकास

२.४.१ कृषि विकास

मन्थली नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल २११७७ हेक्टर क्षेत्रफलमध्ये खेतीयोग्य जमिन ७३३६ हेक्टर रहेको छ । जसमध्ये खेती गरिएको सिंचित जग्गा ५८६९ हेक्टर र असिंचित जग्गा ४५१३ हेक्टर रहेको छ । भु उपयोगको अवस्था हेर्दा खेती योग्य जमिनको करिब ८० प्रतिशतमा खेती गरिदै आएको छ । वडागत विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

कृषि भू-उपयोगको अवस्था

वडा नं	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	हेक्टर	खेती योग्य जमिन (हे.)	सिंचित क्षेत्र (हे.)	असिंचित क्षेत्र (हे.)	खेती गरिएको जमिन (हे.)
१	१०.९४	१०९४	४९६	९२	३०५	३९७
२	१२.१५	१२१५	४३४	८१	२६६	३४७
३	१४.१८	१४४८	३१२	५७	१९३	२५०
४	१९.८६	१९८६	५९८	११०	३६८	४७८
५	१२.९४	१२९४	६६५	१२३	४०९	५३२
६	३१.५९	३१५९	९०५	१६७	५५७	७२४
७	२५.४८	२५४८	७६८	१४२	४७२	६१४
८	१०.०२	१००२	४४४	८२	२७३	३५५
९	११.७२	११७२	६०१	१११	३७०	४८१
१०	१३.१६	१३१६	३७१	६९	२२८	२९७
११	१८.३३	१८३३	६०३	१११	३७१	४८२
१२	७.८५	७८५	२५९	४८	१५९	२०७
१३	११.७३	११७३	४४५	८२	२७४	३५६
१४	११.५२	११५२	४३५	८१	२६७	३४८
जम्मा	२११.७७	२११७७	७३३६	१३५६	४५१३	५८६९

सञ्चालित कार्यक्रमको अवस्था :

आ.व. २०८१/०८२ मा मन्थली नगरपालिकामा वित्तीय समानीकरण, संघीय सशर्त र आयोजना गरी ३ प्रकारका कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा रहेका थिए । कार्यक्रमको कुल बजेट रु.१ करोड ४१ लाख ६० हजार रहेको थियो । कुल बजेटमध्ये रु. ९४ लाख ६४ हजार १ साय ८८ अर्थात् ६६.८३ प्रतिशत खर्च भएको छ । शीर्षकगत वित्तीय खर्च र उपलब्धिको विवरण अनुसूचिमा रहेको छ ।

आ.व. २०८१/०८२ को कुल बजेट र खर्चको अवस्था

रु. हजारमा

क्र स	विवरण	आ व २०७९/०८०			आ व २०७९/०८०			आ व २०८०/०८१		
		बजेट	खर्च	प्रगति	बजेट	खर्च	प्रगति	बजेट	खर्च	प्रगति
१	संघीय	६५००	३५३२	५४.३३	६५००	६५००	६५००	३०६०	२५८५.२१९	८४.४८

